

การไถ่มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหาย ทรัพย์สินอันตกหรือทิ้งทะเล
หรือทางน้ำหรือน้ำขึ้นน้ำลง ทรัพย์สินซึ่งได้ไปหรือไถ่มา หรือเกี่ยวกับ
การกระทำผิด ทรัพย์สินมีค่า และโดยสุจริตในพฤติการณ์พิเศษ

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ก. การไถ่มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหาย บัญญัติไว้ในมาตรา 1323 ถึง
มาตรา 1325 ดังนี้

- มาตรา 1323 บุคคลเก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหาย ต้องทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้
- (1) ส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ของหายหรือเจ้าของ หรือบุคคลอื่นผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น หรือ
 - (2) แจ้งแก่ผู้ของหายหรือเจ้าของ หรือบุคคลอื่นผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น โดยมีปากคำหรือ
 - (3) ส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ตำรวจนครบาล หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นภายในสามวัน และแจ้งพฤติการณ์ตามที่ทราบอันอาจเป็นเครื่องช่วยในการสืบหาตัวบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น

แต่ถ้าไม่ทราบตัวผู้ของหาย เจ้าของ หรือบุคคลอื่นผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินก็ดี หรือบุคคลถึงระบุนั้นไม่รับมอบทรัพย์สินก็ดี ท่านให้ดำเนินการตามวิธีอันบัญญัติไว้ในอนุมาตรา(3) ทั้งนี้ ท่านว่าผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายต้องรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ด้วยความระมัดระวังอันสมควรจนกว่าจะส่งมอบ

มาตรา 1324 ผู้ใดเก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหาย อาจเรียกร้องเอารางวัลจากบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นเป็นจำนวนร้อยละสิบแห่งค่าทรัพย์สินภายในราคาพันบาท และถ้าราคาสูงกว่านั้นขึ้นไป ให้คิดให้อีกร้อยละห้าในจำนวนที่เพิ่มขึ้น แต่ค่าผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหาย ได้ส่งมอบทรัพย์สินแก่ตำรวจนครบาล หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นไซ้ ท่านว่าให้เสียเงินอีกร้อยละสองครึ่งแห่งค่าทรัพย์สินเป็นค่าธรรมเนียมแก่ทบวงการนั้น ๆ เพิ่มขึ้นเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากรางวัลซึ่งให้แก่ผู้เก็บได้ แต่ค่าธรรมเนียมนี้ท่านจำกัดไว้ไม่ให้เกินร้อยละยี่สิบ

ถ้าผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตราก่อนไซ้ ท่านว่าผู้นั้นไม่

มีสิทธิจะรับรางวัล

มาตรา 1325 ถ้าผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายไ้โดยปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 1323 แล้วและผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นมีใครเรียกเอาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เก็บได้ไซ้รทานว่ากรรมสิทธิ์ตกแก่ผู้เก็บได้

แต่ถ้าทรัพย์สินซึ่งไม่มีผู้เรียกเอานั้นเป็นโบราณวัตถุไซ้ร กรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินนั้นตกแก่แผ่นดิน แต่ผู้เก็บได้มีสิทธิจะได้รับรางวัลร้อยละสิบแห่งค่าทรัพย์สินนั้น

ข. การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันตกหรือทิ้งทะเลหรือทางน้ำหรือน้ำชั้ตขึ้น
ตั้ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติไว้ในมาตรา 1326 ดังนี้

มาตรา 1326 การเก็บได้ซึ่งทรัพย์สินอันตกหรือทิ้งทะเล หรือทางน้ำหรือน้ำชั้ตขึ้นตั้งนั้น ทานให้บังคับตามกฎหมายและกฎข้อบังคับว่าด้วยการนั้น

ค. การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งได้ใช้หรือได้มา หรือเกี่ยวกับการกระทำผิด
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติไว้ในมาตรา 1327 ดังนี้

มาตรา 1327 ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญา กรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใด ๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประการอื่นและได้ส่งไว้ในความรักษาของกรมในรัฐบาลนั้น ทานว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมีใครเรียกเอาภายในหนึ่งปีนับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้ว นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดแต่ถ้าไม่ทราบตัว เจ้าของทานให้พอนเวลาออกไปเป็นห้าปี

ถ้าทรัพย์สินเป็นของเสียหาย หรือถาหน่วงป่าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายหรือถาใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินนั้นไซ้ร ทานว่ากรมในรัฐบาลจะจัดให้เอาออกขายทอดตลาดจนถึงกำหนดก็ได้ แต่ก่อนที่จะออกขายให้จัดการตามควรเพื่อบันที่รายการอันเป็นเครื่องใหญ่บุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นอาจทราบว่าเป็นทรัพย์สินของตนและพิสูจน์สิทธิได้เพื่อขายแล้วได้เงินเป็นจำนวนสุทธิ เทาใดให้ถือไว้แทนตัวทรัพย์สิน

ง. การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันมีค่า

มาตรา 1328 สิ่งหาญทรัพย์สินมีค่าซึ่งอันหรือตั้งไว้บน ถ้ามีผู้เก็บได้โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ไซ้ร ทานว่ากรรมสิทธิ์ตกเป็นของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ตำรวจนครบาล หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลหนึ่งในสามแห่งค่าทรัพย์สินนั้น

จ. การไถ่มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ไถ่มาโดยสุจริตในพฤติการณ์พิเศษ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1329 ถึง มาตรา 1332 ดังนี้

มาตรา 1329 สิทธิของบุคคลผู้ไถ่มาซึ่งทรัพย์สินโดยมีค่าตอบแทนและโดยสุจริตนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ว่าผู้อนทรัพย์สินในให้จะไดทรัพย์สินนั้นมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ และนิติกรรมนั้นได้ถูกบอกกลางภายหลัง

มาตรา 1330 สิทธิของบุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตในการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล หรือคำสั่งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์สินในคดีล้มละลายนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมีไปของจำเลย หรือลูกหนี้โดยคำพิพากษา หรือผู้ล้มละลาย

มาตรา 1331 สิทธิของบุคคลผู้ไถ่เงินตรามาโดยสุจริตนั้น ท่านว่ามีเสียไป ถึงแม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่า เงินนั้นมิใช่ของบุคคลซึ่งไถ่โดยโหด

มาตรา 1332 บุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยสุจริตในการขายทอดตลาด หรือในท้องตลาด หรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้นไม่จำต้องคืนให้แก่เจ้าของแท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะขอไถ่ราคาทรัพย์สินมา

กฎหมายโรมัน

ในกฎหมายโรมันมีปรากฏเฉพาะกรณีการไถ่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันมีค่า เรียกว่า *Theasurus* ซึ่งมีหลักเกณฑ์คือ

ทรัพย์สินอันมีค่า (*Theasurus*) ประกอบด้วยทรัพย์สินอันมีมูลค่าซึ่งได้นำไปซ่อนไว้เป็นเวลานานจนกระทั่งเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถหาพบ การให้ความหมายนั้นไม่แน่นอน ในคำสอนแรกอธิบายว่าหมายถึงเฉพาะเงินตราเท่านั้น ซึ่งเป็นคำอธิบายที่แคบเกินไป ในคำสอนที่สองอธิบายว่าหมายถึงสิ่งหามิทรัพย์สินซึ่งเป็นคำอธิบายที่กว้างเกินไป และในคำสอนที่สามหมายถึงทรัพย์สินอันมีมูลค่า และไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าหมายถึงเงิน หรือทอง ตามที่ปรากฏในกฎหมายอังกฤษ ในสมัยจักรพรรดิ Hadrian (A.D. 117 - 138) ได้วางหลักเกณฑ์ว่า ถ้าบุคคลใดพบทรัพย์สินอันมีค่าในที่ดินของตนเอง บุคคลนั้นย่อมได้สิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นทั้งหมด ถ้าพบในที่ดินของบุคคลอื่น ผู้มีสิทธิคนละครึ่ง แต่จะต้องเป็นการพบโดยบังเอิญ ในรัฐธรรมนูญ ปี A.D. 474 ได้กำหนดว่าถ้ามิใช่เป็นการพบโดยบังเอิญ เจ้าของที่ดินมีสิทธิทั้งหมดแก่เพียงผู้เดียว ในยุโรปยุค Feudal ทรัพย์สินอันมีค่านี้ถูกจำกัดไว้ให้ตกเป็นของหลวง ในฐานะที่ภักดิ์เป็น เจ้าของของแผ่นดินทั้งปวง หลักเกณฑ์ทำนองนี้ยังปรากฏอยู่ในกฎหมายอังกฤษ

¹ Barry Nicholas, An Introduction to Roman Law (London: Oxford University Press, 1965), pp. 140

กฎหมายอังกฤษ

กฎหมายอังกฤษถือว่าทรัพย์สินนี้เป็น Perquisite of The-Crown คือ เป็นทรัพย์สินที่ตกแก่แผ่นดิน โดยถือว่าเป็นพระราชอำนาจพิเศษ แม้ว่าคดีเช่นนี้จะมีไม่มากนักก็ตาม

ก. ทรัพย์สินหาย

ของสูญหายที่มีผู้พบเห็นบนรถไฟ รถประจำทาง หรือรถรางก็ตาม เมื่อได้ปฏิบัติภารกิจบางอย่างแล้วของนั้นยอมตกไปแก่บริษัทหวนคานที่เกี่ยวข้อง ผู้พบของที่ตกอยู่บนหวนคานนั้น ถ้าไม่มอบแก่บริษัท เจ้าของรถก็อาจมีความผิดฐานลักทรัพย์ได้

เกี่ยวกับปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เก็บได้ มีคดีเกิดขึ้นเรื่องหนึ่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้ โดยขอให้พิสูจน์ปรากฏว่าโจทก์เป็นบุตรป็นใหญ่ในระหว่างมหาสงครามครั้งที่แล้วได้เข้าไปจัดแจงแฉงมาบังตาพรางไฟในบ้านหลังหนึ่ง แล้วโคพบ เข็มกลัดเพชรอันหนึ่งราคาประมาณ 5,000 บาท ที่ตกลงมาจากโยนแฉงมุมที่ขอบหน้าต่างของบ้านนั้น จึงได้นำไปมอบแก่หญิงกับบ็ูดูชา แล้วหญิงกับบ็ูดูชาก็ส่งไปยังพนักงานตำรวจ ต่อมาพนักงานตำรวจก็ส่งมอบเข็มกลัดให้แก่เจ้าของซึ่งเป็น เจ้าของบ้านหลังนั้นเสีย โจทก์ความว่าจำเลยนี้ไม่ได้ครอบครองบ้านนั้นอย่างจริงจัง และไม่รู้อย่างไรว่ามีเข็มกลัดนั้นอยู่ในบ้านตน ดังนี้ เมื่อเกิดเป็นคดีฟ้องร้องกันขึ้น ขอวินิจฉัยจึงมีว่าผู้ใดเลากควรจะได้กรรมสิทธิ์ในเข็มกลัดเพชร กล่าวคือ โจทก์ผู้พบ หรือจำเลยผู้เป็นเจ้าของสถานที่พบ

คำพิพากษาที่ยุติธรรมที่สุดในเบื้องต้นก็คือว่า เข็มกลัดนั้น ควรเป็นของเจ้าของดั้งเดิม นั่นเอง แต่โดยเหตุที่เจ้าของดั้งเดิมนั้นไม่ปรากฏตัวเลย หน้าที่ของศาลในการวินิจฉัย จึงต้องถ่วงน้ำหนักกฎหมายในกรณีเช่นนี้ต่อไป การพิจารณาคดีนี้ทนายโจทก์อ้างคดีตัวอย่างซึ่งเกิดขึ้นราว 200 ปี มาแล้วสนับสนุน คดีนั้นโจทก์ความว่ามีเด็กกวาดปล่องควันได้ไปพบแหวนเพชรในปล่องควันของบ้านหลังหนึ่ง จึงนำไปให้ช่างทองตีราคา แต่ช่างทองเห็นว่าฐานะของเด็กนั้นไม่พึงเป็นเจ้าของแหวนเพชรใด เลยถือเงินให้แก่เด็กเพียงเล็กน้อย แล้วเอาแหวนเพชรนั้นไว้เสีย เด็กจึงนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งได้พิพากษายืนที่ศาลชั้นอุทธรณ์ โจทก์ยังไม่รู้ตัว เจ้าของแหวนอันแท้จริง เด็กผู้พบยอมมีสิทธิในแหวนวงนั้นยิ่งกว่าคนอื่นใดทั้งสิ้น แหวนนั้นจึงเป็นกรรมสิทธิ์ของเด็ก ฝ่ายทนายจำเลยอ้างคดีตัวอย่างอีกคดีหนึ่งขึ้นต่อสู่อันเป็นคดีที่เกิดขึ้นเกือบ 200 ปี เป็นเดียวกัน โดยที่ผู้ขอให้พิสูจน์ว่าขณะที่บริษัทหนึ่งทำการขุดที่ดินเพื่อสร้างฐานโรงงานโคกบขากเรืออายุหลายพันปีฝังอยู่ในที่นั้นลำหนึ่ง เจ้าของดั้งเดิมเรือลำนั้นเป็นอันไม่มีตัวแน่นอนแล้ว แต่อาศัยกฏาธิกกฎหมายเก่าแก่ที่ว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของที่ดินยอม

เป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือที่ลูกจ้างคนใดคนหนึ่ง ฝากเงินฝากธนาคาร เรื่องโบราณเป็นของผู้ ยึดถือครอบครองที่ดินในขณะที่พบนั้น แต่ผู้นั้นจะไม่อ้างว่ามีซากเรือฝังอยู่เลยก็ตาม

ตัวอย่างคดีทั้งสองเรื่องที่นายของถูกวางยกรึ้นมาอาจอิง ถ้าถือตามฝ่ายจำเลยแล้ว ก็อุปประหนึ่งว่า เข้มกักตุนเพชรในคดีพิพาทนี้ เอนเอียงไปในทางตนจำเลย ซึ่งเป็นเจ้าของ สถานที่ที่พบ เข้มกักตุน แต่ทนายโจทก์ไม่ยอมง่าย ๆ พยายามยกตัวอย่างคดีอายุราว 100 ปี ขึ้นมาอีกคดี ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า ทอคาเรตนหนึ่งเขาไปในร้านลูกตาของตนเพื่อขายสินค้า แล้วได้พบธนบัตรมีจำนวนราว 3,000 บาท ตกอยู่บนพื้นร้านทั้ง ๆ ที่ใครประกาศหาตัว เจ้าของตามระเบียบแล้ว ก็ได้ผู้ใดมาขอรับเอา ลูกตาเจ้าของร้านจึงงดถือเอาผิดกฎหมาย ดังกล่าว เลขคือเอาว่าเมื่อธนบัตรตกอยู่บนพื้นบ้านเรือนของตน ตนก็ยอมไถ่กรรมสิทธิ์ ตน นอกหามีส่วนเกี่ยวข้องของไม่ ผลแห่งคดีโดยที่ศาลถือหลัก " ใกรพบ - ใกรครอง "

(Finding's keeping) จึงพิพากษาให้ผู้พบไถ่กรรมสิทธิ์ในธนบัตร โดยวินิจฉัยว่า ของที่ตกอยู่บนพื้นดิน ไม่เหมือนกับของที่อยู่ที่พื้นดิน กรณีพบธนบัตรบนพื้นเรือน จึงอนุโลมตาม เรื่องพบเรือใต้พื้นดินหาได้ไม่ เจ้าของสถานที่จึงไม่ถาวรไถ่กรรมสิทธิ์ในธนบัตรที่ตกอยู่บนพื้น เรือนตนโดยประการฉะนี้

เมื่อได้พิจารณาของนายทั้งสองฝ่ายอย่างหลักกฎหมายและคำพิพากษาดังข้างต้นได้ เดียงกันแล้ว ในที่สุดคดีพิพาทษาเรื่องทหารปืนใหญ่พบเข้มกักตุนเพชร ศาลก็พิพากษาชี้ขาดให้ ทหารผู้พบนั้นเป็นผู้ไถ่กรรมสิทธิ์ไป

แต่คำพิพากษาจะดำเนินตามหลัก " ใกรพบ - ใกรครอง " ดังกล่าวแล้วก็มีข้อ สงเกตไว้เล็กน้อยว่า การที่โจทก์ไถ่กรรมสิทธิ์ในของที่พบนี้ ก็เพราะได้พบของนั้นตกอยู่ใน สถานที่ของเอกชนเป็นประการสำคัญ หากกรณีดังกล่าวกันออกไปว่าโจทก์ได้พบ เข้มกักตุน ณ สถานที่โรงแระ หรือสาธารณะสถานประเภทอื่น ๆ หลักกฎหมายอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ไ้ เนื่องจากต้องหยิบยกบทกฎหมายว่าด้วยสถานที่ดังกล่าวเป็นข้อระกอบการวินิจฉัยอีกในหนึ่ง คอย¹

ข. ทรัพย์สินที่ฝัง

ทรัพย์สินที่ฝัง (Treasure trove) หมายความว่าเฉพาะถึงทรัพย์สินที่เป็นทองหรือเงิน ที่ซ่อนหรือไว้ในดิน หรือในทองหรือสถานที่อันลึกลับเฉพาะ Blackstone (นักกฎหมายชาว อังกฤษ) ได้ให้คำอธิบายในทำนองดังกล่าวข้างตน เราได้ทราบมาแล้วว่าถ้าเจ้าของเดิมละทิ้งสิ่งหาทรัพย์สินใดโดยความตั้งใจ บุคคลที่เขาค้นครอบครองสิ่งหาทรัพย์สินนั้นยอมไถ่กรรมสิทธิ์

¹ เสนอ บุญเกียรติ " ทรัพย์สินที่ฝังตามกฎหมายอังกฤษ " . ตุลาคม 6 (2502):

ในคดี *Cf. Armory v. Delamiree* (1721) ได้วินิจฉัยว่า เมื่อสิ่งหาทรัพย์สินใดได้ถูกพบโดยไม่อาจถูกเรียกครองเอาคืนได้เลยย่อมเป็นความยุติธรรมที่คนที่จะค้นคว้าหาเจ้าของเดิมได้ละทิ้ง และสิทธิของผู้พบนั้นไม่อาจถูกผู้ใดอ้างสิทธิที่ดีกว่าขึ้นฟ้องร้องต่อศาลได้ในกรณีที่สิ่งหาทรัพย์สินที่ซ่อนหรือฝังไว้ใต้ดิน หรือซ่อนไว้ในสถานที่อื่นที่ลับ เป็นกรณีที่ไมอาจค้นคว้าหาเจ้าของมีเจตนาจะละทิ้ง ถือเอาว่าตกเป็นของแผ่นดิน เช่นเดียวกับกรณีทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เจ้าของทิ้งไว้โดยไม่มีผู้รับมรดก (...)

ในคดี *Att. Gen. v. British Museum (Trustees)* (1903) ในกรณีที่ทรัพย์สินมีค่าได้ถูกพบในลักษณะที่ซ่อน หรือฝังไว้ใต้ดิน หรือในสถานที่อื่นที่ลับย่อมค้นคว้าหาเจ้าของเดิมได้ซ่อนหรือฝังไว้ นอกจากจากความถูกต้องอย่างหนึ่งจะพิสูจน์เป็นอย่างไรกรณีเช่นนี้เป็นการพิสูจน์ที่ยากและเป็นกรณีที่หาคำอธิบายโดยง่ายได้ยาก (...)

ก. ทรัพย์สินเก็บได้จากผู้กระทำผิดทั้งไว้ กฎหมายอังกฤษได้บัญญัติถึงทรัพย์สินชนิดหนึ่งเรียกว่า *Waifs* และเป็นทรัพย์สินที่เป็น *Perquisite of The Crown* เช่นเดียวกัน ซึ่งได้ให้คำอธิบายดังนี้

Waif คือทรัพย์สินที่คนร้ายลักขโมยไปโยนทิ้งไว้ในขณะที่หลบหนีเจ้าของทรัพย์สิน (ตกเป็นของแผ่นดิน) นอกจากเจ้าของเดิมจะยึดเอาคืนได้ก่อนที่รัฐจะเข้ายึดถือเอา (...)

ง. ทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออัปปาง (Wreck)

ทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออัปปาง หมายถึง ตัวเรือหรือบางส่วนของตัวเรือ หรือสินค้าอื่นใดซึ่งถูกนำทะเลขึ้นฝั่งภายหลังเรืออัปปาง และไม่มีผู้ใดตามเอาคืนซึ่งกรรมสิทธิ์

สิทธิของแผ่นดินกรณีนี้เกิดขึ้นจาก *Merchant Shipping Act* และกฎหมายนี้ยังใช้รวมถึงเครื่องบิน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเครื่องบินตกลงทะเล แล้วนำพิศพาไปสู่ฝั่งทะเล เพราะ *Air Navigating Act, (1921)* ในนำเอา *Merchant Shipping Act* มาใช้บังคับด้วย

จ. ทรัพย์สินที่ลอยอยู่ในทะเล ทรัพย์สินที่โยนทิ้งทะเลเพื่อให้เรือเบา และทรัพย์สินที่จมอยู่ในทะเล (Flotsam, Jetsam and Lagan)

ทรัพย์สินบางชนิดมีสภาพตามกฎหมายเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออัปปางซึ่งกฎหมายอังกฤษเรียกว่า *Flotsam, jetsam and Lagan* *Flotsam* คือแก่ทรัพย์สินที่ลอยอยู่ในทะเล (อันมีได้เกิดจากเรืออัปปาง) แต่เป็นเรือที่หายสาบสูญไป *Jetsam* คือแก่ทรัพย์สินที่ลอยไป อันเกิดจากโยนทิ้งทะเลเพื่อให้เรือจมลง ส่วน *Lagan* คือแก่ทรัพย์สินที่โดยตั้งใจ

ทะเลเพื่อใช้ รือจม แต่ทรัพย์สินนี้ไหลลงน้ำ เป็นทรัพย์สินที่จมลงทะเล คดี C.F. Wall V. The Gas-Float Whitton (1899) ทรัพย์สินต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นเจ้าของไม่ต้องการ จะสละกรรมสิทธิ์แต่เป็นกรณีที่เจ้าของยังหวังว่าเอาคืนอีกได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่ลอยน้ำ ได้ หรือมิฉะนั้น เจ้าของจะผูกติดไว้กับสิ่งที่ลอยน้ำได้ (...)

ในทันทีทรัพย์สินต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นกลับขึ้นสู่ฝั่งได้แล้ว หรือจมลงกันทะเลจนถึงฝั่ง ใน คดี R.V. Two Cask of Tallow (1837) วินิจฉัยว่าทรัพย์สินเหล่านี้ไม่ใช่อยู่ในสภาพ Flotsam หรือ Jetsam แต่กลายเป็นทรัพย์สินอันเกิดจากเรืออัปปาง (Wreck)

ด. การโอนโดยผู้มิใช่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน หลักกฎหมายมีว่าผู้มิใช่เป็นเจ้าของ ไม่สามารถจะทำการโอนได้ (Non-owner cannot transfer)

เป็นหลักกฎหมายทั่วไปว่ากรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์จะโอนกันได้โดยผู้เป็นเจ้าของเท่านั้น และผู้อื่นจะไม่สามารถได้รับสิทธิอื่นใดนอกเหนือไปจากสิทธิที่มีผู้ขายมีอยู่เท่านั้น (Sale of Good Act, 1893) คือหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนนั่นเอง แต่มีข้อยกเว้นดังนี้

1. เงินตราและสิ่งที่เป็นสื่อกลางในการขาย

คดี Moss V. Hancock (1899) เงินตราและสิ่งที่เป็นสื่อกลางในทางการค้าที่เข้า ข้อยกเว้นนี้ ไม่ใช่หมายถึงเงินเหรียญที่ทำออกมาในลักษณะที่ประสงค์จะใช้เป็นวัตถุอย่างหนึ่ง

2. Estoppel (กฎหมายปิดปาก)

เจ้าของสังหาริมทรัพย์อาจกระทำกรณ่างใดอย่างหนึ่งอันปราศจากการเคลือบเคลือบ ส่งสัยว่าจะปฏิเสธอำนาจของผู้ขายในขณะขายทรัพย์สิน (Sale of Good Act, 1893)

กรณีที่เจ้าของขายออกแล้วกล่าวในกรณีที่เจ้าของกล่าววาจา หรือกระทำการอย่าง ใดอย่างหนึ่งในการเสนอขายสังหาริมทรัพย์แก่บุคคล (ผู้ซื้อ) ซึ่งอยู่ในสภาวะปกติ โดย ปราศจากเหตุอันเคลือบเคลือบสงสัยใด ๆ ว่าเป็นผู้มีสิทธิจนผู้ซื้อเชื่อและตกลงขาย (คดี Pickard V. Sears (1837), Knights V. Wiffen (1870))

3. Factors (พ่อค้าแทนการค้า)

กรณีจะขายออกตาม Sale of Goods Act, (1889) ระบุกรณีที่กระทำการ ขายโดยตัวแทนการค้า คดี Budberg V. Jerwood and Ward (1934) บุคคลใดอาจ เป็นตัวแทนการค้า แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีลูกคาเพียงคนเดียว และแม้ว่าบุคคลนั้นจะปกปิดแล้ว ไม่ต้องรับผิดชอบในการขายนั้น นอกจากบุคคลนั้นจะมีใครกระทำเป็นปกติวิสัย หรือมิใช่กระทำ โดยลักษณะที่เป็นที่รู้ว่าไม่ใช่เป็นตัวแทนของเจ้าของสังหาริมทรัพย์นั้น นอกจากนั้นบุคคลผู้เป็น ตัวแทนดังกล่าวจะต้องใคร่รอบรองทรัพย์สิน เช่น อย่างผู้เป็นตัวแทนการค้าด้วย โดยความ ยินยอมของเจ้าของทรัพย์สิน

4. การซื้อขายโดยผู้ครอบครองทรัพย์สิน

Sale of Goods Act, 1893 และ Factors Act, 1889 กำหนดไว้ว่า การขายโดยบุคคลที่เป็นผู้ครอบครองสิ่งหาทรัพย์สินนั้น หรือบุคคลผู้มีเอกสารสิทธิ์เหนือสิ่งหาทรัพย์สินนั้น ที่โดยขายให้บุคคลใด, หรือการขายโดยบุคคลผู้ซึ่งได้อธิงหรือตกลงที่จะซื้อ สิ่งหาทรัพย์สินใด และได้รับมอบการครอบครองทรัพย์สินนั้นมาแล้ว หรือมีเอกสารสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว (ชอบได้รับการยกเว้นด้วย)

5. การขายโดยผู้มีอำนาจในการขาย

Sale of Goods Act (1893) กรณี Goodlock V. Cousins (1897) กรณี Crane V. Ormerod (1903) ได้ กำหนดการขายในกรณีที่ผู้ขายมิใช่เป็นเจ้าของสิ่งหาทรัพย์สินขายภายใต้อำนาจแห่งกฎหมาย Common Law หรือโดยอำนาจตามกฎหมายใดให้ขาย หรือขายโดยคำสั่งศาล

6. การซื้อขายสินค้าในท้องตลาด

กรณี Att. Gen. V. Horner (1883) กรณี Goldsmid V. G.E. Ry (1884) , กรณี Manchester V. Lyons (1882), กรณี Bishops Gate Motor Finance Corporation V. Transport Brakes, Ltd. (1949) การขายในท้องตลาด ซึ่งขายของชนิดนั้น และผู้ซื้อกระทำโดยสุจริต และใน Sale of Good Act, 1893) ระบุว่าจะต้องไม่รู้ว่าผู้ขายไม่มีสิทธิ์เช่นนั้น

ในคดี Hargreave V. Spink, supra, Per Will, J. (1931) และคดี Ardath Tobacco Co. V. Ocek (1931) วินิจฉัยว่า (กรณีเช่นนั้น) ธรรมเนียมประเพณีใช้เฉพาะการขายสิ่งหาทรัพย์สินโดยผู้ดูแลร้าน และมีไปเป็นการขายให้ผู้ดูแลร้านเสียเอง

๗. ทรัพย์สินลักขโมยมา

ตาม Larceny Acts, (1861 และ 1916) และ Sale Good, 1893; ได้กำหนดหลักเกณฑ์ทรัพย์สินที่ไดมาจากการลักขโมยมา แม้ว่าผู้ซื้อจะกระทำในท้องตลาด เจ้าของที่แท้จริงยังคงมีสิทธิ์จะเรียกคืนโดยนำคดีขึ้นฟ้องบุคคลผู้ลักมาเป็นจำเลยใด ในคดี Lindsay V. Cundy (1876) วินิจฉัยว่าการฟ้องเรียกคืนเพื่อเรียกคืนทรัพย์สิน ถ้ากรณีที่ผู้ซื้อกระทำโดยสุจริต จะเรียกคืนได้เฉพาะถ้าเก็บทรัพย์สิน กรณี White V. Spettigue (1845) กรณีที่ทรัพย์สินซื้อขายกันในสถานที่อื่นมิใช่ในท้องตลาด เจ้าของที่แท้จริงสามารถจะเอาคืนทรัพย์สินนั้นได้จากผู้ซื้อที่กระทำโดยสุจริต โดยมีต้องฟ้องผู้ลักมาแต่อย่างใด

Larceny Act, (1916) มาตรา 45 (ซึ่งแก้ไขมาจากมาตรา 100 ของ Larceny Act, (1916) กำหนดไว้ว่า "บุคคลใดถูกพิพากษาว่ามีความผิดตาม พ.ร.บ.นี้, ว่าได้ลักมา,

เอาไป, รั่ว, รัคเอาทรัพย์สิน, ยักยอก, เปลี่ยนแปลง, ยักย้าย, รั่วโดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สิน
โคมาโดยการกระทำผิดในทรัพย์สินใด เจ้าของเดิมหรือเจ้าของรวมมีสิทธิที่จะฟ้องร้องเพื่อเอา
ทรัพย์สินคืนได้ (...)

๗. ทรัพย์สินที่โคมาโดยฉ้อโกง

Sale of good act, 1983 มาตรา 23 คดี Whitehorn v. Davison
(1911), คดี Folk v. King (1923), คดี Robin & Rambler Coaches V. Turner
(1947) ในกรณีที่ผู้ขายมีสิทธิเพียงแต่โคมาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ เพราะวาในขณะที่โค
รับทรัพย์สินนั้นได้รับมา เนื่องจากการฉ้อโกงอันเป็นกรณีที่ไม่ถึงขนาดเป็นลักทรัพย์ และในขณะที่
ทำการซื้อขายสินค้านั้นยังสมบูรณ์อยู่ ผู้ซื้อขายมิได้รับสิทธิจากผู้ถือสุจริตและไม่ทราบถึงความไม่
สมบูรณ์แห่งสินค้านั้น¹

กฎหมายเยอรมัน

ก. ทรัพย์สินสูญหาย

มาตรา 965 บุคคลผู้พบทรัพย์สินสูญหายและเก็บเอาไว้ ต้องแจ้งให้บุคคลผู้ทำทรัพย์สิน
หาย, หรือเจ้าของหรือบุคคลอื่นใดที่มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้นทราบทันที (Article 965

One, who finds a lost thing and takes it, shall give immediate notice
to the loser, or to the owner, or to any other person entitled to
receive it.)

ถ้าบุคคลผู้พบไม่อาจรู้ตัวบุคคลผู้มีสิทธิจะขอรับทรัพย์สินนั้น หรือ ไม่อาจรู้ที่อยู่ของบุคคลผู้มี
สิทธิดังกล่าวได้จะต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่ถึงการค้นพบและพฤติการณ์
ต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนช่วยในการค้นหาบุคคลผู้มีสิทธิรับทรัพย์สินนั้น ในกรณีที่ค่าของทรัพย์สินนั้นไม่เกิน
สามมาร์คไม่จำเป็นจะต้องแจ้งความนั้น (If the finder does not know the person
having the right to receive it, or if the latter's abode is unknown to
him, he must at once notify the police authorities, of the finding and
of the circumstances which may be essential for ascertaining the person
entitled to receive it. If the thing is not worth more than three marks,
the notice is not required.)

¹ R.H. Kersley, Goodeve's Modern Law of Personal Property. 9th ed.,

(London: Sweet & Maxwell Ltd.; 1949) pp.86-89

มาตรา 966 เป็นหน้าที่ของบุคคลผู้พบจะต้องเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นให้ปลอดภัย (Article 966 It is the duty of the finder to keep the thing safely.)

ถ้าเป็นกรณีที่ทรัพย์สินที่สูญหาย หรือการักษาทรัพย์สินนั้นให้ปลอดภัยจะต้องใช้ค่าใช้จ่ายมากเกินไป บุคคลผู้พบจะต้องดำเนินการให้มีการขายทอดตลาด ก่อนขายทอดตลาด จะต้องแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่ก่อน เงินที่ขายโดยยอมแทนสิ่งนั้น (If the spoiling of the thing is to be apprehended, or if safe-keeping involves disproportionate expense, the finder must cause the thing to be sold at public auction, Before the auction, notice it to be given to the police authorities. The proceeds take the place of the thing.)

มาตรา 967 ผู้พบมีสิทธิและเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสั่ง เขามีหน้าที่ต้องส่งทรัพย์สินหรือเงินที่ขายทอดตลาดใดให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจ (Article 967 The finder has the right, and upon order of the police authorities is obliged to deliver the thing or the proceeds of the auction sale to the police authorities.)

มาตรา 968 บุคคลผู้พบมีหน้าที่รับผิดชอบเพียงการมุ่งร้ายและความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (Article 968 The finder is responsible only for design and for gross carelessness.)

มาตรา 969 ในการส่งมอบทรัพย์สินแก่บุคคลผู้ทำทรัพย์สินหาย, ผู้พบยอมหลุดพ้นจากบุคคลผู้มีสิทธิรับทรัพย์สิน (Article 969 By the delivery of the thing to the loser, the finder is also released, as to other persons entitled to receive it.)

มาตรา 970 ในกรณีที่บุคคลผู้พบได้ใช้จ่ายไปในการ เก็บรักษาทรัพย์สินหรือในการสงวนรักษาทรัพย์สิน, หรือได้ใช้จ่ายไปในการค้นหาบุคคลผู้มีสิทธิรับทรัพย์สิน ตามพฤติการณ์ที่จำเป็น ตามสมควร อาจเรียกให้ชดเชยจากบุคคลผู้มีสิทธิรับทรัพย์สิน (Article 970 If the finder for the purpose of safe-keeping or preservation of the thing, or for the purpose of finding the person entitled to receive it, makes expenditures, which he may under the circumstances regard as necessary, he may demand reimbursement from the one entitled to receive the thing.)

มาตรา 971 บุคคลผู้พบอาจเรียกร้องรางวัลจากบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น รางวัลสำหรับการพบนั้นอัตราอยู่ละหาในกรณีที่ราคาแห่งทรัพย์สินสูงไม่เกินสามร้อยมาร์คในราคาที่สูงกว่านั้นอยู่ละหนึ่ง, ถ้าเป็นสัตว์จะได้รับอีกอยู่ละหนึ่ง ถ้าทรัพย์สินไม่มีราคาบุคคลผู้พบอาจเรียกเอาตามความเหมาะสม (Article 971 The finder may demand finder's reward from the one entitled to receive the thing. Finder's reward is five per cent. On the value of the thing up to three hundred marks, on the additional value one per cent., in the case of animals one per cent. If the thing has no value except to the one entitled to receive it, the finders reward is to be determined according to equitable fair judgment.)

การเรียกร้องดังกล่าวนี้ยอมหมดสิทธิ์ ถ้าบุคคลผู้พบทรัพย์สินนั้นไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการแจ้งความหรือปิดบังทรัพย์สินนั้น (This claim is barred if the finder violates the duty of giving notice, of upon inquiry conceals the thing found.)

มาตรา 972 เหมือนกับที่กำหนดให้เรียกร้องเอาตามมาตรา 970, 971 ย่อมอยู่ในอำนาจของบุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นในการใช้บทบัญญัติมาตรา 1000 ถึง 1002 ที่จะเรียกเอาจากเจ้าของทรัพย์สินในจำนวนค่าใช้จ่ายที่ได้ใช้ไป (Article 972 As to the claims specified in @ 970, 971, the provisions of @ 1000 to 1002, in force for the claim of the possessor against the owner on account of expenditures have corresponding application.)

มาตรา 973 เมื่อพ้นระยะเวลาหนึ่งปีนับจากวันแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่ถึงการพบทรัพย์สินบุคคลผู้พบยอมไปแจ้งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นออกจากบุคคลผู้พบจะรู้ถึงบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินก่อนแล้ว หรือบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินได้แจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่แล้วในการใดกรรมสิทธิ์อันเดียวกันเกี่ยวกับทรัพย์สินยอมหมดไป (Article 973 Upon expiration of a year from notice of the finding to the police authorities, the finder acquires the ownership of the thing, unless previously the finder has had knowledge of the person entitled to receive it, or the latter has notified the police authorities of his right. Upon acquisition of the ownership, other rights to the thing are barred.)

ในกรณีที่ทรัพย์สินมีค่าไม่เกินกว่าสามมาร์ค ข้อจำกัดแห่งเวลาหนึ่งปีนับจากวันพบบุคคลผู้พบยอมไม่แจ้งกรรมสิทธิ์ ถ้าบุคคลผู้พบถูกถามโดยปิดบังการค้นพบนั้น การแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่ยอมไม่ขัดขวางการแจ้งกรรมสิทธิ์

begin at the finding. The finder does not acquire the ownership if he, when questioned, conceals the finding. The notice of a right give to the police authorities does not prevent the acquisition of the ownership.)

มาตรา 974 ถ้าก่อนขอจำกัดแห่งเวลาหนึ่งปีจะสิ้นสุดลง ผู้พบทรัพย์สินได้รู้ถึงบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินหรือในกรณีที่ค่าแห่งทรัพย์สินมากกว่าสามมารคและผู้มีสิทธิทั้งหลายได้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่ ภายในทบทบัญญัติมาตรา 1003 ผู้พบอาจเรียกร้องให้บุคคลผู้มีสิทธิที่จะรับ (ทรัพย์สิน) ทั้งหลายดำเนินการประกาศตามสิทธิเรียกร้องของบุคคลผู้พบที่บัญญัติไว้ในมาตรา 970 - 973 เมื่อหมดอายุความที่กำหนดไว้เพื่อการประกาศนั้นสิ้นสุดลง บุคคลผู้พบยอมไครกรรมสิทธิ และสิทธิอื่นอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นยอมหมดไป นอกจากบุคคลผู้มีสิทธิรับ (ทรัพย์สิน) จะไปประกาศเองภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้เพื่อทำให้เป็นที่พอใจต่อการเรียกร้องนั้น (Article 974 If, before the expiration of the one year limitation persons entitled to receive the thing have become known to the finder, or if they, the thing being worth more than three marks, have in time notified the police authorities of their rights, the finder may under the provisions of @ 1003 demand that those entitled to receive (the thing) make a declaration as to his claims under @ 970 to 971. acquires the ownership and other rights to the thing are barred, unless those entitled to receive (the thing) declare themselves in due time ready to satisfy the claims.)

มาตรา 975 สิทธิของผู้พบยอมไครทรัพย์สินเนื่องโดยการส่งมอบทรัพย์สินนั้นหรือเงินสุทธิต่างที่ขายทอดตลาดใด ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น เงินสุทธินั้น ยอมแทนทรัพย์สินนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะส่งมอบทรัพย์สินนั้นหรือเงินสุทธินั้นให้แก่ผู้มีสิทธิรับไม่ได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมของผู้พบ (Article 975 The rights of the finder are not affected by the delivery of the thing, or of the proceeds of the public sale to the police authorities. If the police authorities cause the thing to be sold at auction, the proceeds take the place of the thing. The police authorities must not deliver the thing or the proceeds to one entitled to receive it, without the consent of the finder.)

มาตรา ๑๗๖ ถ้าบุคคลผู้พบทรัพย์สินประกาศสละสิทธิการได้กรรมสิทธิ์ สิทธิทั้งหลายตกแก่เทศบาลแห่งท้องที่พบทรัพย์สินนั้น (Article ๑๗๖ If the finder renounce, before the public authorities, the right to the acquisition of ownership of the thing, his right vests in the commune of the place of the finding.)

ภายหลังส่งมอบทรัพย์สินหรือเงินสุทธิตายทอดตลาดแก่เจ้าพนักงานตำรวจผู้พบได้กรรมสิทธิ์ตามมาตรา ๑๗๓, ๑๗๔ ถ้าก่อนสิ้นกำหนดเวลาที่ระบุโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้พบไม่ได้เรียกร้องให้ส่งมอบ กรรมสิทธิ์ย่อมตกเป็นของเทศบาลแห่งท้องที่พบ (If the finder, after delivery of the thing or of the proceeds of the auction sale to the police authorities, acquires the ownership under the provisions of @ ๑๗๓, ๑๗๔, it passes to the commune of the place of finding, if the finder does not, before the expiration of a limitation fixed by the police authorities, demand the delivery.)

มาตรา ๑๗๗ บุคคลที่เสียสิทธิตามมาตรา ๑๗๓, ๑๗๔, ๑๗๖ อาจเรียกร้องตามมาตรา ๑๗๓, ๑๗๔ และจากเทศบาลแห่งท้องที่พบตามมาตรา ๑๗๖ โดยให้คืนลูกหนี้ของบรรณนั้น ให้ส่งคืนสิ่งที่ได้มา แม้สิทธินั้นได้เปลี่ยนแปลงไป สิทธินี้ห้ามไม่ให้ฟ้องร้องเมื่อเกิน ๓ ปีนับแต่วันโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้พบหรือเทศบาล เว้นแต่ได้บังคับคดีมาก่อน (Article ๑๗๗ One who, under the provisions of @ ๑๗๓, ๑๗๔, ๑๗๖, suffers the loss of a right, may in the case of @ ๑๗๓, ๑๗๔ demand from the finder, and in the cases of @ ๑๗๖ demand from the commune of the place of the finding, according to the provisions here of as to the return of an unjustified benefit, the delivery of what was obtained though mutation of the right (Rechtsveraenderung.) This claim is barred upon expiration of three years after the transfer of ownership to the finder or the commune, unless it is previously enforced.)



มาตรา 978 บุคคลใดพบทรัพย์สินในห้องทำธุรกิจของบุคคลใด, หรือยานพาหนะสาธารณะ, หรือบนทางสาธารณะ ต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นทันทีแก่เจ้าพนักงาน หรือองค์การขนส่งมวลชน หรือลูกจ้างของเขา บทบัญญัติมาตรา 965 ถึง 977 จะนำมาใช้ไม่ได้

(Article 978 One, who finds a thing in the business room or on the conveyances (Befoerderungsmitteln) of a public authority or of an establishment of traffic (Verlkhrsanstalt) using the public intercourse, shall deliver the thing at once to the authority, or to the institution of traffic, or to one of their employee. The provisions of @ 977 do not apply.)

มาตรา 979 เจ้าพนักงานหรือองค์การขนส่งมวลชนอาจขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ทรัพย์สินที่ได้รับไว้ เจ้าพนักงานหรือองค์การขนส่งมวลชนของรัฐวรรดิ ของรัฐบาลกลาง หรือของเทศบาล พนักงานของเขาอาจทำการขายทอดตลาดได้ (Article 979 The authorities or the institution of traffic may cause the thing delivered to it to be sold at public auction. The public authorities and the institutions of traffic of the Empire, of the Federal States and of the commune may cause the auction sale to be made by one of their officials.)

เงินสุทธีย่อมแทนที่ทรัพย์สิน (The proceeds take the place of the thing.)

มาตรา 980 การขายทอดตลาดจะยังทำไม่ได้จนกว่าผู้มีสิทธิได้รับ (ทรัพย์สิน) ได้ถูกแจ้งให้ทราบว่าได้พบทรัพย์สินโดยบอกกล่าวถึงสิทธิของเขาภายในกำหนดเวลาหนึ่ง และจนกว่ากำหนดเวลานั้นได้สิ้นสุดไปโดยยอมให้ทำไป ถ้าคำบอกกล่าวใดในภายในกำหนดเวลา การประมูลขายจะไม่ได้รับอนุญาตให้กระทำโดยจนกว่าบุคคลผู้มีสิทธิจะได้รับหมายเรียกหรือจากสถาบันรับแจ้งความของทนาย ให้แจ้งความในสิทธิของตนภายในกำหนดเวลา การที่การแจ้งความนั้นกระทำภายในกำหนดเวลาการอนุญาตนั้นไม่อาจอนุญาตได้จนกว่าระยะเวลาที่กำหนดจะสิ้นสุดลง (Article 980 The auction sale is not permitted until those entitled to receive (the thing) have been summoned by public notification of the finding to give notice of their rights within a certain time, and until the time has expired; it is not permissible, if notice has been given within the time.)

การแจ้งความนี้ไม่จำเป็นต้องกระทำ หากเป็นกรณีที่ทรัพย์สินอาจเสียหายได้หรือการดูแลรักษาจะต้องใช้ราคาเกินสมควร (The notice is not required, if the spoiling of the thing if to be apprehended or the keeping is connected with disproportionate costs.)

มาตรา 981 กำหนดกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในหมายเรียกตั้งแต่กำหนดเวลา 3 ปี
 ได้ผ่านพ้นไปแล้ว เงินสุทธิที่ขายทอดตลาดได้ เว้นแต่ผู้มีสิทธิได้รับทรัพย์ใด เรียกร้องให้ถูก
 ไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ของจักรวรรดิ และองค์การของจักรวรรดิไปยังกระทรวงการคลัง
 แห่งจักรวรรดิ ในกรณีรัฐบาลกลาง และองค์การของรัฐไปยังกระทรวงการคลังของรัฐบาล
 ในกรณีเจ้าหน้าที่และองค์การของเทศบาล ไปยังเทศบาล ในกรณีท้องถิ่นส่งมาลง
 ใดดำเนินโดยเอกชน (Article 981 If since expiration of the time
 specified in the public summons, three years have expired, the
 proceeds of the auction sale, unless one entitled to receive (them)
 has presented his claim, goes in case of imperial authorities and
 imperial institutions to the imperial fiscus, in the case of federal
 stato authorities and State institutions to the Fiscus of the federal
 State, in the case of the authorities and institution of commune to
 the commune, in case of an institution of traffic carried on by
 a private person to the latter.)

ถ้าการประมูลขายทอดตลาดใดกระทำขึ้นโดยปราศจากการแจ้งความต่อสาธารณะ
 ระยะเวลามีจะไม่เริ่มนับจนกว่าบุคคลผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์ใดรับค่า เรียกร้องจากสถาบัน
 รับแจ้งของหาใช่แจ้งตามสิทธิของตน -กรณี เช่นเดียวกันนี้ใช้กับการพบเงินที่ใส่ส่งมอบไป
 แล้วตาย (If the auction sale is made without the public-notice, the
 three years limitation does not begin, until the persons entitled
 to receive it, have been summoned by a public notice of the finding
 to give notice of their rights. The same is the case if the money
 found has been delivered.)

ค่าธรรมเนียมข้อมหักจากจำนวนเงินที่คืนให้ (The costs are deducted
 from the amount to be surrendered.)

มาตรา 982 การขอกกล่าวตั้งระบุไว้ในมาตรา 980, 981 ได้กระทำโดยเจ้าพนักงาน
 จักรวรรดิ เป็นองค์การจักรวรรดิ ลงนามโดย ขอกกำหนดออกโดย คณะกรรมการรัฐบาล
 กลางในกรณีอื่น ๆ เป็นไปตาม เจ้าพนักงานกลาง ของ รัฐบาลกลาง สถานที่ที่จะต้องรับ
 แจ้งความตามที่กล่าวในมาตรา 980, 981 ตั้งขึ้นโดยส่วนราชการของรัฐ และสถาบันของ
 รัฐพร้อมกับกำหนดอำนาจหน้าที่โดยรัฐสภาของสหพันธ์ ในกรณีอื่นกำหนดโดยส่วนราชการ
 แห่งรัฐที่มีอำนาจ (Article 982 The notification prescribed in @ 980,
 981 is name by Imperial authorities and Imperial institutions in
 advance with the prescripts issued by the Federal Council, in the
 other cases in accordance with those of the central authority of
 the Federal State.)

มาตรา 983 ถ้าเจ้าพนักงานไต่ครอบครองทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องส่งมอบ โดยไม่มีหน้าที่ทางสัญญาแต่ประการใด และเจ้าพนักงานไม่รู้จักตัวผู้มีสิทธิรับทรัพย์สินหรือที่อยู่ของเขา ให้ใช้อายุความบังคับตามมาตรา 979 ถึง 982 ถ้าหน่วยงานสาธารณะใดไต่ครอบครองทรัพย์สิน ซึ่งมีหน้าที่จะต้องส่งมอบโดยมิได้สัญญาใด ๆ และถ้าเป็นกรณีบุคคลผู้มีสิทธิรับ (ทรัพย์สิน) หรือบุคคลผู้มีสิทธิรับทรัพย์สิน ยึดถือทรัพย์สินนั้น เป็นที่รู้แก่หน่วยงานสาธารณะแล้ว บทบัญญัติมาตรา 979, 982. ตามลำดับต้องนำมาใช้ (Article 983 If a public authority (Behoerde) is in possession of a thing which it is obliged to deliver, without any contractual obligation, and if the person entitled to receive (the thing) or his abode are unknown to the authority, the prescriptions of @ 979 to 982 have corresponding application.)

ฉ. ทรัพย์สินอันมีค่า

มาตรา 984 ถ้าเป็นกรณีที่เป็นการค้นพบทรัพย์สินซ่อนไว้เป็นเวลานานจนเจ้าของไม่ปรากฏจำใดแน่นอน (ทรัพย์สินอันมีค่า) และถ้าทรัพย์สินนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้ค้นพบ ผู้ค้นพบยอมไต่กรรมสิทธิ์ไปกึ่งหนึ่ง อีกกึ่งหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินที่ทรัพย์สินนั้นซ่อนไว้ (Article 984 If a thing is discovered which has been hidden for long that the owner cannot be ascertained (treasure), and if it is taken in possession in consequence of the discover one-half of the ownership is acquired by the discoverer and the other half by the owner of the thing in which the treasure was hidden.)

ค. ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด

มาตรา 1000 บุคคลผู้ครอบครองอาจปฏิเสธการคืนทรัพย์สินจนกว่าเขาได้รับชดเชยค่าใช้จ่ายของเขา ถ้าเขาได้ทรัพย์สินมาโดยการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมุ่งร้าย เขาย่อมไม่มีสิทธิยึดคืนทรัพย์สินนั้น (Article 1000 The possessor may refuse the surrender of the thing until he is compensated for his expenditures he has not the right of retaining it, if he obtained the thing through unlawful act done with design.)

มาตรา 1001 บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินสามารถบังคับการเรียกร้องของตนได้เพียงกรณีเสียหายที่ไต่จ่ายไป ถ้าเจ้าของทรัพย์สินเอาทรัพย์สินนั้นคืนมาหรือเจ้าของทรัพย์สินเห็นชอบด้วยกับค่าใช้จ่ายนั้น นับแต่ได้เห็นชอบด้วยกับค่าใช้จ่ายนั้น เจ้าของอาจหลุดพ้นจากการเรียกร้องได้โดยส่งคืนทรัพย์สินที่เอามานั้นก็ได้ ถ้าเจ้าของทรัพย์สินยอมรับทรัพย์สินที่บุคคลผู้ครอบครองส่งคืนพร้อมกันสงวนไว้ซึ่งสิทธิเรียกร้อง ย่อมถือว่าการเห็นชอบตามที่เสนอ (Article 1001 The possessor can only enforce the claim his compensation on account of expenditures if the owner recovers the thing, or approves the expenditures. Up to the time of approval of the expenditures, the

owner may free himself from the claim by returning the regained thing. The approval is regarded as given, if the owner accepts the thing offered to him by the possessor, with reservation of the claim.)

มาตรา 1002 ในกรณีที่บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินใดโดยที่ทรัพย์สินนั้นแก่เจ้าของ การเรียกร้องค่าเสียหายตามที่ได้อาจายไปนั้นขอเรียกร้องใดภายในหนึ่งเดือน, กรณีเป็นอสังหาริมทรัพย์ภายในหกเดือนภายหลังจากวันสิ้นทรัพย์สิน นอกจากจะไต่ฟ้องต่อศาลไว้แล้ว หรือเจ้าของได้ตกลงด้วยกับค่าใช้จ่ายนั้น (Article 1002 If the possessor surrenders the thing to the owner, the claim for compensation on account of expenditures becomes extinct upon expiration of a month; in the case of a piece of land upon expiration of six months, after surrender, unless previously sued for in Court or unless the owner agrees to the expenditures.)

บทบัญญัติมาตรา 203, 206, 207 เอามาใช้บังคับกับอายุความตามระยะเวลา
(The provisions of @ 203, 207 in force as to limitation are correspondingly applicable to these periods.)

มาตรา 1003 บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินอาจกำหนดจำนวนค่าเสียหายโดยเรียกให้เจ้าของทรัพย์สินตอบขอเรียกร้องภายในระยะเวลาที่สมควรว่าจะตกลงกับค่าใช้จ่ายที่ได้อะไรหรือไม่ก็ได้ ก่อนที่กำหนดเวลานั้นจะสิ้นสุดลงบุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินย่อมมีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ตามที่ทรัพย์สินนั้นจะมีใครนอกเหนือต่อการกระทำต่อตัวทรัพย์สิน เช่นว่า การโยกย้ายการจำนำ หรือในกรณีที่เป็นที่ดินก็อาจดำเนินการใด ๆ ตามที่บทบัญญัติแห่งอสังหาริมทรัพย์กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ก็ได้ นอกจากการเห็นชอบด้วยกับขอเรียกร้องนั้นใดกระทำการภายในเวลาที่กำหนด (Article 1003 The possessor may, by stating the amount demanded as compensation, call upon the owner to declare, within an adequate time designated by him, whether he agrees to the expenditures. Upon the expiration of the time designated, the possessor is entitled to obtain satisfaction out of the thing, under the provisions hercof as to the sale of pledges,-in case of a piece of land under the provisions as to execution-levy upon the immivable property,-unless the approval is given within due time.)

ถ้าเจ้าของใดต่อผู้ขอเรียกร้องนั้นก่อนกำหนดเวลาที่กำหนดไว้จะสิ้นสุดลง บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจะกระทำการใด ๆ ตามที่ทรัพย์สินนั้นจะมีใคร จนกว่าภายหลังที่ผู้

ครอบครองทรัพย์สินจะเรียกร้องให้เจ้าของทรัพย์สินยอมขอเรียกรงภายในกำหนดเวลาตามสมควร และกำหนดเวลานั้นใกล้สิ้นสุดลงแล้ว สิทธิที่จะกระทำกรอใด ๆ ตามที่ทรัพย์สินนั้นจะพึงมีได้ นอกเหนือต่อการกระทำต่อตัวทรัพย์สินนั้น จะทำต่อไปไม่ได้ถ้าเจ้าของทรัพย์สินยินยอมตามข้อเสนอที่ใ้ภายในกำหนดเวลา (If the owner contests the claim before the expiration of the time fixed, the possessor cannot satisfy himself out of the thing until, after final adjudication of the amount of the expenditures, he has called upon the owner to make his declaration within a given suitable time and under that time has expired; the right of satisfaction out of the thing does not attach when the assent is given within due time.)

จ. การโอนสิทธิโดยสุจริตในพฤติการณ์โดย จำเป็นต้องนำพหุสัญญาเรื่องการโอนมากล่าวไว้ในที่นี้ด้วย เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวของกัน

มาตรา 929 การโอนกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์ เจ้าของต้องส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ ความตกลงว่ากรรมสิทธิ์จะโอนไปในกรณีที่ผู้ซื้อพร้อมที่จะเขาครอบครองทรัพย์สิน ความตกลงที่จะโอนกรรมสิทธิ์ย่อมเป็นการเพียงพอแล้ว (Article 929 For the transfer of ownership of a movable thing, it is necessary that the owner delivers it to the purchaser and that both agree that the ownership be transferred. If the purchaser already possesses the thing, the agreement as to the transfer of the ownership is sufficient.)

มาตรา 930 ในกรณีที่เจ้าของได้ครอบครองทรัพย์สินนั้น ข้อตกลงระหว่างเจ้าของและผู้ซื้อเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ของเขา ผู้ซื้ออาจได้ครอบครองโดยปริยายแทนการส่งมอบก็ได้มิได้เป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นเอง (Article 930 If the owner is in the possession of the thing, an agreement between him and the purchaser as to their legal relation, whereby the purchaser obtains the indirect possession, may be substituted for the delivery.)

มาตรา 931 ถ้าบุคคลที่สามเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สิน การส่งมอบยอมกระทำได้โดยเจ้าของโดยพฤติการณ์เรียกรงการส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ (Article 931 If a third person is in possession of the thing, the delivery may be made good by the owner through cession of the claim for delivery to the purchaser.)

มาตรา 932 โดยการขายตามมาตรา 929 ผู้ซื้อยอมเป็นเจ้าของแม้ว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่
 เป็นของผู้ขาย นอกจากผู้ซื้อมิได้กระทำการโดยสุจริตขณะที่เขาจะคิดเป็นเจ้าของตามบท
 บัญญัติเหล่านี้ ตามบทบัญญัติต่าง ๆ ผู้ซื้อยอมได้กรรมสิทธิ์ในกรณีตามมาตรา 929 วรรค 2
 ตามมาตรานี้สามารถใช้อย่างเดียวกับเฉพาะกรณีผู้ซื้อได้รับมอบการครอบครองจากผู้ขายแล้ว
 (Article 932 By reason of a sale under @ 929, the purchaser becomes
 the owner, though the thing does not belong to the seller, unless he
 is not in good faith at the time when under these provisions he would
 acquire the ownership. In the case of @ 929, sentence 2, this is
 applicable only, when the purchaser has obtained the possession
 from the seller (Veraeusserer).

ผู้ซื้อยอมไม่สุจริตถ้าใครหรือไม่รู้โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงว่าทรัพย์สินนั้นไม่
 ใช่เป็นของผู้ขาย (The purchaser is not in good faith, if he knows, or
 in consequence of gross carelessness does not know, that the thing
 does not belong to the seller.)

มาตรา 933 ถ้าทรัพย์สินที่ขายตามมาตรา 930 มิใช่เป็นของผู้ขาย ผู้ซื้อยอมเป็นเจ้าของ
 ของทรัพย์สินนั้นโดยส่งมอบให้เขาโดยผู้ขาย นอกจากขณะนั้นเขาเป็นผู้ไม่สุจริต (Article
 933 If a thing sold as assumed in @ 930 does not belong to the
 seller, the buyer becomes the owner, if the thing is delivered
 to him by the seller, unless at the time, he is not in good faith.)

มาตรา 934 ถ้าทรัพย์สินที่ขายตามมาตรา 931 มิใช่เป็นของผู้ขาย ถ้าผู้ขายมิได้ครอบ
 ครอบครองด้วยตนเอง ผู้ซื้อยอมเป็นเจ้าของโดยการยกสิทธิการเรียกร้องหรือโดยการได้รับ
 การครอบครองทรัพย์สินจากบุคคลที่สาม นอกจากผู้ซื้อจะไม่สุจริตในขณะที่โอนหรือในขณะที่ได้
 ครอบครอง (Article 934 If a thing sold as assumed in @ 931 does
 not belong to the seller, the buyer, if the seller is the indirect
 possessor of the thing, becomes the owner upon the cession of the
 claim, or upon obtaining possession of the thing from the third party,
 unless he is not in good faith at the time of the cession, or at the
 time of obtaining possession.)

มาตรา 935 การโอนซึ่งกรรมสิทธิ์ตามที่บัญญัติในมาตรา 932 - 934 จะไม่
 เกิดขึ้นได้ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ชะโมยมาจากเจ้าของ หรือทรัพย์สินนั้นได้หายไป
 ไป กรณีเช่นเดียวกันนี้ใช้กับกรณีที่เจ้าของมิได้ ครอบครองด้วยตนเอง ถ้าทรัพย์สินนั้นหาย

ครอบครองด้วยตนเอง ถ้าทรัพย์สินนั้นหายไ้จากผู้ครอบครอง (Article 935

The acquisition of ownership by reason of @ 932 - 934 does not occur, if the thing is stolen from the owner, or has been lost or has disappeared. The same is the case, if the owner was only indirect possessor, and if the possessor has lost the thing.)

บทบัญญัติเหล่านี้ไม่ใช้กับกรณีที่เป็นเงินตรา หรือเอกสารสิทธิ์ออกให้ผู้ถือ หรือทรัพย์สินขายทอดตลาด (These provisions do not apply to money or paper payable to bearer, or to things, which are sold at public auction.)

มาตรา 936 ถ้าทรัพย์สินที่ขายตกอยู่ในการแห่งสิทธิใดของบุคคลที่สาม สิทธิที่ย่อมระงับได้โดยการโอนกรรมสิทธิ์ ในมาตรา 929 ประโยค 2 ใช้กับกรณีผู้ซื้อโดยการครอบครองจากผู้ขาย ถ้าการซื้อขายใดกระทำดังระบุไว้ในมาตรา 930 หรือทรัพย์สินที่ขายดังระบุไว้ในมาตรา 931 ไม่ได้อยู่ในความครอบครองของผู้ขายโดยตรง สิทธิของบุคคลที่ 3 ยังไม่ระงับ จนกว่าผู้ซื้อได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยการซื้อขาย (Article 936 If a thing sold is burdened with the right of a third person the right is extinguished by the acquisition of ownership. In the case of @ 929, sentence 2, this applies only if the buyer had obtained the possession from the seller. If the sale is made as stated in @ 930 or if the thing sold, as stated in @ 931, was not in the indirect possession of the seller, the right of the third party is not extinguished until the buyer obtains the possession of the thing through the sale.)

สิทธิของบุคคลที่สามย่อมไม่สูญหายไปถ้าผู้ซื้อในเวลาซื้อขาย, ตามกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรค 1 ไม่เป็นผู้สุจริตต่อสิทธินั้น. (The right of the third party is not barred, if the buyer at the time, which under paragraph 1 controls, is not in good faith respecting the right.)

ถ้าเป็นกรณีตามมาตรา 931 สิทธิเป็นของบุคคลที่สามที่ครอบครองทรัพย์สินนั้นยังไม่สูญหายไป แม้ว่าผู้ซื้อจะสุจริต¹ (If in the case of @ 931, the right belongs to

¹Walter Loewy, tr., The Civil Code of The German Empire.

a third party in possession, it does not become extinct even as to the buyer in good faith.)

กฎหมายอาชญากรรม

ก. การพบทรัพย์สินหาย, และการยึดถือเอาทรัพย์สินที่เกิดจากเรื่องอย่าง, หรือทรัพย์สินที่ยื่นทิ้งทะเล, หรือแม่น้ำเพื่อให้เรือแล่นต่อไปได้

มาตรา 2565 บุคคลใดพบทรัพย์สินซึ่งเป็นของหายไม่มีสิทธิจะเอาทรัพย์สินนั้นไป แต่ถ้าบุคคลนั้นเอาทรัพย์สินนั้นไป ก็ย่อมมีความผูกพันเช่นกับผู้รับฝากของ ซึ่งมีสิทธิได้รับค่าจ้างเพื่อความระมัดระวังตลอดเวลาที่ครอบครองของทรัพย์สินนั้น (Article 2526 A person who finds a thing which has been lost is not obliged to take it; but if he does so he is subject to the obligations of a depositary who receives compensation for his care as long as he retains possession thereof.)

มาตรา 2566 ถ้าบุคคลใดพบทรัพย์สินหรือสามารถสืบรู้ว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของจะต้องแจ้งความนั้นแก่เจ้าของทันที ถ้าไม่กระทำดังนั้นก็ย่อมไม่มีสิทธิจะได้รับรางวัลใด ๆ แม้ว่าเจ้าของจะเสนอให้รางวัล หรือไม่มีสิทธิจะได้รับความเสียหายใด ๆ ในการทำงานของเข หรือไม่มีสิทธิจะได้รับความจ้างใด ๆ ที่ใดจ่ายไป (Article 2566 If the person who finds the thing knows or could have ascertained who its owner is, he must immediately notify him thereof; and if he fails to do so, he is not entitled to any reward, even though it has been offered by the owner, nor to any compensation for his work, not to the expenses incurred by him.)

มาตรา 2567 บุคคลใดพบทรัพย์สินซึ่งเป็นของหาย ย่อมมีสิทธิจะได้รับค่าใช้จ่ายที่ได้อำนาจไปเพื่อการนั้น และได้รับรางวัลในการพบนั้น เจ้าของทรัพย์สินอาจหลุดพ้นข้อเรียกร้องเหล่านี้โดยยอมสละทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้พบ (Article 2567 A person who has found a thing lost is entitled to reimbursement of the expenses incurred in connection therewith, and to a reward for the find. The owner of the thing may release himself of all claims by relinquishing it to the finder.)

มาตรา 2568 ถ้าบุคคลผู้พบทรัพย์สินซึ่งเป็นของหายไม่อาจรู้ตัวเจ้าของได้ จะต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้พิพากษาที่ใกล้ที่สุด หรือตำรวจท้องถิ่นเป็นผู้ที่จะคงไว้รักษาในหนังสือพิมพ์

เป็นระยะเวลาสามสิบวัน (Article 2568 If the person who found the thing does not know the owner thereof, he must deliver it to the nearest judge, or to the local police, who shall be obliged to publish advertisements at intervals of thirty days.)

มาตรา 2569 ถ้าไม่มีผู้ใดจะพิสูจน์กรรมสิทธิ์ภายในกำหนดหกเดือน ภายหลังจากการโฆษณาครั้งสุดท้าย อาจนำทรัพย์สินออกประมูลขายทอดตลาดและเมื่อหักค่าใช้จ่ายค่าสงวนรักษาทรัพย์สินรางวัล เงินสุทธิต่เหลือตกแก่เทศบาลซึ่งเป็นท้องที่ที่พบทรัพย์สินนี้ (Article 2569 If no person appears to prove ownership within a term of six months after the last advertisement, the article shall be sold at public auction, and after deduction of the cost of apprehension, the preservation thereof, and the reward due the finder, the remainder shall revert to the municipality of the place where the thing was found.)

มาตรา 2570 ถ้าเจ้าของทรัพย์สินปรากฏตัวก่อนการขายทรัพย์สิน ย่อมจะต้องได้รับทรัพย์สินนั้นคืนพร้อมด้วยค่าใช้จ่ายจ่ายต่าง ๆ พร้อมทั้งผู้พิพากษาจะตองกำหนดจำนวนรางวัลให้แก่ผู้พบ ในกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินได้เสนอรางวัลให้บุคคลผู้พบอาจเลือกได้ว่าจะเอารางวัลตามที่ผู้พิพากษากำหนดหรือตามที่เจ้าของทรัพย์สินได้เสนอให้

(Article 2570 If the owner appears before the sale of the article, it shall be returned to him upon payment of the expenses and of the amount fixed by the judge as the reward to the finder. If the owner had offered a reward for the article, the finder may select between the reward fixed by the judge and that offered.)

มาตรา 2571 ภายหลังจากที่ขายทรัพย์สินโดยการขายทอดตลาดแล้ว ในกรณีที่เจ้าของไม่ประสงค์จะจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และค่าใช้จ่ายในการขายทรัพย์สินยอมตกเป็นพับแก่เจ้าของ ถ้าการจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้จ่ายไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(Article 2571 After the thing has been sold at public auction, it is irrevocably lost to the owner, if he does not prefer to pay all the expenses and the amount for which the thing was sold, if already paid.)

มาตรา 2572 ถ้าทรัพย์สินนี้เป็นทรัพย์สินที่อาจเสียได้ หรือในกรณีที่การดูแลหรือการสงวนรักษาจะตองใช้จ่ายค่าสูง การขายทอดตลาดอาจทำล่วงหน้าได้ก่อน ในกรณีที่เจ้าของปรากฏตัวก่อนอันกำหนดเวลาหกเดือน นับแต่วันโฆษณาครั้งสุดท้าย เจ้าของยอม

มีสิทธิที่จะได้รับราคาโดยหักค่าใช้จ่ายและรางวัลไว้ให้แก่ผู้พบแล้ว

(Article 2572 If the thing is perishable, or if its care or preservation is costly, the public sale may be anticipated, and the owner, if he appears before the expiration of six months after the last advertisement, is entitled to the price, after deduction of the expenses and the reward for the find.)

มาตรา 2573 บุคคลใดถือเอาทรัพย์สินที่พบและไม่ดำเนินการตามบทบัญญัติต่าง ๆ ใน มาตราก่อน ๆ นี้ ย่อมกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ในกรณีนี้ให้ใช้ เช่นเดียวกับบุคคลผู้ถือเอาทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออัปปาง และทรัพย์สินที่โยนทิ้งทะเล หรือแม่น้ำลำคลองเพื่อให้เรือเบาขึ้น (Article 2573 A person who appropriates the things which he finds and does not proceed in accordance with the provisions of the preceding articles, commits a theft; so does a person who appropriates wreckage and things cast into the sea or into rivers for the purpose of lightening vessels.)

ข. ทรัพย์สินอันมีค่า

มาตรา 2584 บุคคลใดพบทรัพย์สินอันมีค่าซึ่งซ่อนหรือฝังไว้ในบ้านของตนเอง, หรือที่ดินของตนเองยอมไต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเหล่านั้น (Article 2584 A person who finds treasure concealed or buried in his own house or estate, acquires the ownership thereof.)

มาตรา 2585 อันว่าทรัพย์สินอันมีค่าย่อมหมายถึงทรัพย์สินใด ๆ ที่ไม่ว่าจะรู้ถึงตัวเจ้าของอันแท้จริงใด ซึ่งโดยซ่อนหรือฝังไว้ในอสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าจะสร้างขึ้นแก่ภาคก่อนหรือได้สร้างขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ ยกเว้นทรัพย์สินที่พบในสุสานหรือในที่สาธารณะที่เก็บไว้เพื่อเป็นสุสานของศพตาย (Article 2585 By treasure is understood any object the owner of which is not known, which is concealed or buried in an immovable, whether of old or recent creation, excepting objects found in sepulchres or in public places set aside for the sepulchres of the dead.)

มาตรา 2586 การค้นหาทรัพย์สินอันมีค่าในทรัพย์สินอันเป็นของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ หรือตัวแทนของเขาแม้ว่าเป็นเพียงยี่ภ้อ ย่อมเป็นการรบกวนหนอกจากบุคคลผู้ซึ่งถือสิทธิการครอบครองรวมหรือบุคคลผู้มีสิทธิการครอบครองในสัมปทาน อาจค้นหาทรัพย์สินใด แต่ต้องกระทำให้อสังหาริมทรัพย์นั้นกลับคืนสภาพเดิม

(Article 2586 Search for treasure upon the property of another without the permission of the owner or of the person who represents him, even though he hold it as a mere occupant, is forbidden; but a person who is the co-possessor of the estate or the imperfect possessor, may seek it, provided the estate be restored to its original condition.)

มาตรา 2587 ถ้าบุคคลใดอ้างว่าตนมีทรัพย์อันมีค่าในที่ดินของบุคคลอื่นและประสงค์ จะทำการค้นหาทรัพย์นั้น อาจกระทำได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมต่อเจ้าของที่ดินนั้น โดย ระบุสถานที่ที่ทรัพย์นั้นตั้งอยู่และรับประกันความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อเจ้าของ (Article 2587 If a person claims to have treasure on the estate of another and desires to make search therefor, he may do so without the consent of the owner of the estate upon designating the place where it is located and guaranteeing in demnity for any damage caused the owner.)

มาตรา 2588 บุคคลแรกที่พบทรัพย์อันมีค่าแม้แต่เพียงบางส่วน และแม้ว่าจะมิได้ครอบ กวครอบทรัพย์นั้น, และไม่ว่าจะไม่ว่าจะเป็นทรัพย์อันมีค่าและแม้ว่าจะมีบุคคลอื่นจะทำการรวม กว ย่อมถือว่าเป็นบุคคลผู้พบทรัพย์นั้น (Article 2588 The first person who uncovers the treasure, even though in part, and even when he does not take possession thereof nor recognize it as treasure, and even when other persons are working with him, is considered the finder thereof.)

มาตรา 2589 ถ้าในสถานที่เดียวกันหรือในสถานที่ใกล้เคียงกันมีทรัพย์อันมีค่าอีกราย หนึ่ง บุคคลผู้พบย่อมเป็นบุคคลแรกที่พบทรัพย์นั้น (Article 2589 If in the same place or in its immediate vicinity, there is another treasure, the finder shall be the first person who uncovers it.)

มาตรา 2590 บุคคลใดพบทรัพย์อันมีค่าในที่ดินของบุคคลอื่น บุคคลทั้งสองย่อมเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์กันละครึ่งส่วน (Article 2590 A person who finds treasure on the estate of another is the owner of one - half thereof. The owner of the estate is entitled to the other half.)

มาตรา 2591 ถ้าบุคคลผู้พบเป็นผู้ครอบครองร่วมกัน ผู้พบย่อมมีกรรมสิทธิ์ครึ่งส่วน ของทรัพย์ที่เขาพบ ที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งย่อมแบ่งกันตามอัตราส่วนแห่งการครอบครองร่วมกัน

(Article 2591 If he be a co-possessor only, he shall take one-half of the treasure he finds, and the other half shall be divided among all the co-possessors, according to their share in the possession.)

มาตรา 2592 ถ้าบุคคลผู้พบเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินที่มีสิทธิไม่สมบูรณ์ เช่น ผู้มีสิทธิเก็บกิน, ผู้มีสิทธิอาศัยหรือ antichresis (ผู้รับจำนองซึ่งได้ครอบครองทรัพย์สินที่จำนองและได้ดอกผลแทนดอกเบี้ย) บุคคลผู้พบได้กรรมสิทธิ์บางส่วน เจ้าของทรัพย์สินอีกครึ่งส่วน (Article 2592 If he be an imperfect possessor, as a usufructuary, an usuary, with a real right of habitation, or a creditor in an antichresis contract, the person who finds the treasure is entitled to one-half, and the owner to the other half.)

มาตรา 2593 ถ้าทรัพย์สินมีค่าถูกพบโดยบุคคลที่สามซึ่งมิได้เป็นผู้ครอบครองที่ไม่สมบูรณ์แต่อย่างใด ย่อมได้กรรมสิทธิ์ครึ่งส่วน เจ้าของทรัพย์สินอีกครึ่งส่วน (Article 2593 If the treasure is found by a third person who is not an imperfect possessor, he is entitled to one-half, and the owner to the other half.)

มาตรา 2594 ถ้าทรัพย์สินมีค่าถูกพบโดยสามีหรือภริยานที่ดินของสามีหรือภริยาหรือส่วนหนึ่งของทรัพย์สินเจ้าของทรัพย์สินโดยพบโดยบุคคลที่สามบนที่ดินของสามีหรือภริยา กรรมสิทธิ์ย่อมตกแก่บุคคลทั้งสอง (Article 2594 The treasure found by the husband or wife, on the estate of one or the other, or that part to which the owner of the treasure found by a third person on the estate of the wife is entitled, belongs to both as acquests and gains.)

มาตรา 2595 สิทธิในการค้นพบนี้ไม่ว่าจะนำมาอ้างได้ นอกจากจะเป็นการพบโดยบังเอิญ ในกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินจ้างกรรมกรให้ทำการขุดในการค้นหาทรัพย์สินมีค่าอันมิได้ เช่นกัน, ในกรณีที่บุคคลใดกระทำการดังกล่าว โดยมีใ้รับอนุญาตจากเจ้าของก็อ้างมิได้ เช่นกัน ในกรณีเช่นกล่าวแล้วทรัพย์สินนั้น เจ้าของย่อมเป็นผู้ได้กรรมสิทธิ์

(Article 2595 The right as finder of treasure cannot be invoked except as to treasure found accidentally. Nor can it be invoked by a laborer who has been ordered by the owner to make excavations in search of treasure, nor by others who do so without the authority of the owner. In such cases the treasure found belongs to the latter.)

มาตรา 2596 กรรมกรผู้พบทรัพย์อันมีค่าในขณะที่รับจ้างทำงานบนที่ดินของบุคคลอื่น ย่อมได้กรรมสิทธิ์กึ่งส่วน แม้ว่าเจ้าของจะโดยบอกให้รู้แล้วว่าจะมีการค้นพบทรัพย์อันมีค่า (Article 2596 A laborer who finds treasure while working on the estate of another, is entitled to one-half thereof, even though the owner had announced to him the possibility of finding treasure.)

มาตรา 2597 บุคคลใดได้เข้าทำงานในที่ดินของผู้อื่นโดยมิได้รับคำยินยอมจากเจ้าของ โดยมิได้ประสงค์ค้นหาทรัพย์อันมีค่าของใดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์อันมีค่านั้นกึ่งส่วน (Article 2597 A person who undertakes work on an estate belonging to another without the consent of the owner, for a purpose other than that of seeking treasure, is also antitled to one-half of the treasure found.)

มาตรา 2598 บุคคลผู้อ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์อันมีค่าอาจพิสูจน์ได้โดยพยานบุคคล, ข้อสันนิษฐานหรือพยานหลักฐานไม่ว่าชนิดใด (Article 2598 The ownership of the treasure found may be proved by the person who claims ownership, by parol evidence, presumptions, or by any other kind of proof.)

มาตรา 2599 ในกรณีที่บุคคลใดตายลงในบ้านซึ่งสร้างขึ้นบนส่วนหนึ่งของที่ดินของมรดก ทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่ของโบราณเป็นของบุคคลผู้เป็นเจ้าของสถานที่ที่พบทรัพย์นั้น (Article 2599 It is presumed that objects of recent origin belong to the owner of the place where they are found, if he died in the house which formed part of the estate.)

มาตรา 2600 ทรัพย์อันมีค่าใดพบในอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จำนองไว้หรือ An tichresis (ผู้รับจำนองซึ่งได้ครอบครองทรัพย์สินที่จำนองและได้ครอบครองผลแทนดอกเบี้ย) ย่อมไม่รวมกับ ทรัพย์ที่จำนองหรือ antichresis¹ (Article 2600 Treasure found on a mortgaged immovable, of on one which has been given in antichresis, is not comprised either in the mortgage or in the antichresis.)

กฎหมายสวีต

ก. ทรัพย์สินสูญหาย

มาตรา 720 บุคคลใดผู้พบสิ่งทรัพย์สินสูญหายจะคงแจ้งความแก่เจ้าของทรัพย์สินนั้น

¹ Frank L. Joannini, tr., The Argentine Civil Code. Translated by Frank L. Joannini. Boston: The Boston Book Co., 1917. pp. 205, 206

ไม้อาจรู้ตัวผู้เป็นเจ้าของ อาจแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือดำเนินการบอกกล่าวตาม
 ความแก่พฤติการณ์โดยตนเอง (Article 720 Whoever finds a lost thing must
 notify the owner thereof, and if he does not know him either give
 notice of the thing found to the police or himself provide for a
 notification and inquiry, proper under the circumstances.)

ถ้าราคาแห่งทรัพย์สินเกินกว่าสิบฝรั่งเศส ผู้พบมีหน้าที่จะแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่
 ตำรวจ (He is bound to give notice to the police if the value of
 the thing clearly exceeds ten francs.)

บุคคลใดพบทรัพย์สินในบ้านที่อาศัยอยู่หรือสถานที่ที่จัดไว้สำหรับใช้เพื่อสาธารณะหรือ
 เพื่อการจราจรจะต้องส่งมอบแก่เจ้าของบ้านหรือผู้เช่า หรือบุคคลผู้มีหน้าที่ดูแลการนั้น
 (Whoever finds a thing in an inhabited house, or in a place serving
 the public use or traffic, must deliver it up to the house owner,
 lessee, or the persons in charge thereof.)

มาตรา 721 ทรัพย์สินที่พบสมควรที่จะทำการสงวนรักษาไว้ด้วยความยินยอมของเจ้าหน้าที่
 ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ ภายหลังจากที่ได้ประกาศโฆษณาแล้ว ทรัพย์สินนี้อาจประมูลขาย
 หอจดกลางถ้าเป็นกรณีที่มีการเก็บรักษาจะต้องใช้จ่ายสูงมาก, กรณีที่ทรัพย์สินนี้อาจเสียได้ง่าย
 หรือถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือสถานที่สาธารณะได้เก็บรักษาไว้เกินกว่าหนึ่งปี

(Article 721 The thing found must be reasonably preserved. With the
 consent of the proper official, after a preliminary advertisement,
 the thing may be sold at public auction, if its maintenance is
 expensive, if it is perishable, or if the police or a public place
 has kept it longer than a year.)

เงินสุทธิยอมแทนทรัพย์สิน (The proceeds of the sale take the place
 of the thing.)

มาตรา 722 บุคคลใดผู้พบซึ่งทรัพย์สินหายได้ดำเนินการตามข้อผูกพันในการพบทรัพย์สิน
 โดยสมบูรณ์แล้ว ย่อมได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ถ้าภายในห้าปีภายหลังจากแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่
 ตำรวจยังไม่อาจรู้ตัวเจ้าของทรัพย์สินได้ (Article 722 Whoever has fulfilled his
 obligations as a finder acquires ownership in the thing, if within
 five years after the notification to the police the owner cannot
 be found.)

ถ้าเจ้าของทรัพย์สินเอาทรัพย์สินกลับไปได้ ผู้พบขอมมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามที่ได้อใช้จ่ายไปเป็นเดี๋ยวกับได้รับรางวัลตามความเหมาะสม (If the thing be returned, the finder has a claim for compensation for all expenditures, as well as for a reasonable reward.)

ถ้าทรัพย์สินที่พบได้พบในบ้านที่อาศัยอยู่ หรือสถานที่จัดไว้สำหรับใช้เพื่อสาธารณะหรือเพื่อการจราจร เจ้าของบ้าน ผู้เช่า หรือสถาบันใดขอมถือว่าเป็นผู้พบ แต่ไม่อาจเรียกร้องเอารางวัลได้ (If things are found in an inhabited house, or in a place serving the public use or traffic, the owner, lessee, or the establishment will be considered as the finder, but he can claim no reward.)

ข. ทรัพย์สินที่ฝัง

มาตรา 723 ถ้าพบทรัพย์สินที่ฝังโดยพฤติการณ์อาจสันนิษฐานได้ว่าทรัพย์สินนั้นฝังไว้เป็นเวลานาน หรือซ่อนไว้โดยไม่มีเจ้าของขอมถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ฝัง

(Article 723 If an article of value is found, of which from the circumstances it can be safely assumed that it has been buried for a long time, or concealed, and has no owner, it will be considered treasure trove.)

ทรัพย์สินขอมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน หรือเจ้าของสิ่งหาริมทรัพย์ แต่ขอมตกอยู่ใต้อำนาจควบคุมการพบทรัพย์สินที่ฝังโดยกฎหมายทางวิทยาศาสตร์ (If falls to the owner of the land or movable thing in which it has been found, subject to the regulations in regard to things of scientific value.)

ผู้พบขอมมีสิทธิที่จะเรียกร้องรางวัลตามความเหมาะสม อันไม่เกินครึ่งหนึ่งของราคาทรัพย์สินที่ฝังนั้น (The finder has a claim for a reasonable reward which, however, may not exceed the half of the value of the treasure trove.)

ค. ทรัพย์สินที่ฝังโดยกฎหมายทางวิทยาศาสตร์, โบราณวัตถุ

มาตรา 724 ถ้าพบทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของตามธรรมชาติ หรือโบราณวัตถุอันฝังโดยกฎหมายทางวิทยาศาสตร์ ขอมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเทศบาลตำบลที่พบทรัพย์สิน

(Article 724 If ownerless natural objects or antiquities of considerable

scientific value are found, they become the property of the canton in whose territory they have been found.)

เจ้าของที่ดินที่พบทรัพย์สินโดยยอมยอมาให้ขุดขึ้นมาได้โดยรับประกันในความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น (The owner on whose land such articles have been found to allow their excavation upon security for any damage there by caused.)

บุคคลผู้พบและในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นสามารถที่จะเจ้าของมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายโดยไม่เกินค่าแห่งทรัพย์สิน (The finder, and in case of treasure trove, the owner also, have claims for reasonable compensation not in excess, however, of the value of the article.)

กฎหมายกิลีเซียนส์

ก. ทรัพย์สินฝัง

มาตรา 718 บุคคลใดค้นพบทรัพย์สินฝังซึ่งซ่อนไว้ในทรัพย์สินของผู้อื่นโดยบังเอิญโดยไม่ได้ตั้งใจโดยบังเอิญ (Article 718 He who by chance discovers hidden treasure, in another's property shall have the right granted him in article 438 of this Code.)

ข. ทรัพย์สินหาย

มาตรา 719 บุคคลใดพบสิ่งหยาบหรือทรัพย์สินซึ่งมิใช่ทรัพย์สินฝังจะต้องคืนให้แก่ผู้ครอบครองทรัพย์สินเดิม ถ้าไม่อาจรู้ตัวผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นได้ ผู้พบจะต้องส่งมอบให้นายกเทศมนตรีแห่งนครหรือเมืองอันเป็นท้องที่พบในที่นี้ (Article 719 Whoever finds a movable, which is not treasure, must return it to its previous possessor. If the latter is unknown, the finder shall immediately deposit it with the mayor of the city or municipality where the finding has taken place.)

นายกเทศมนตรีจะต้องประกาศโดยสาธารณะเป็นระยะเวลาสองสัปดาห์ติดต่อกันโดยวิธีการที่พิจารณาว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด (The finding shall be publicly announced by the mayor for two consecutive weeks in the way he deems best.)

¹Paul L.Baeck, tr., The Swiss Civil Code. Translated by Paul L.Baeck N.Y.: Oceana Publications Inc., 1972. pp.171-173

ถ้าสิ่งทรัพย์สินไม่สามารถเก็บไว้โดยไม่เสื่อมลง หรือปราศจากค่าใช้จ่ายอันสูง
ซึ่งจะทำให้ค่าแห่งทรัพย์สินลดลง ย่อมตองนำออกประมูลขายทอดตลาดในแปดวันหลังจาก
ประกาศโดยฉนั้น (If the movable cannot be kept without deterioration,
or without expenses which considerably diminish its value, it shall
be sold at public auction eight days after the publication.)

หกเดือนผ่านไปโดยไม่ปรากฏตัวเจ้าของทรัพย์สินหรือราคาของทรัพย์สินยอมตกเป็น
ของผู้พบ ผู้พบและเจ้าของยอมมีหน้าที่จะลงใช้คืนค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปตามกรณี

(Six months from the publication having elapsed without the owner
having appeared, the thing found, or its value, shall be awarded
to the finder. The finder and the owner shall be obliged, as the
case may be, to reimburse the expenses.)

มาตรา 720 ถ้าเจ้าของปรากฏตัวภายในเวลา ย่อมมีหน้าที่จ่ายรางวัลแก่ผู้พบหนึ่ง
ในสิบของราคาทรัพย์สิน¹ (Article 720 If owner should appear in time,
he shall be obliged to pay, as a reward to the finder, one-tenth
of the sum or of the price of the thing found.)

กฎหมายอสังหาริมทรัพย์

ก. ทรัพย์สินสูญหาย

มาตรา 388 ในกรณีเป็นที่สงสัยย่อมจะไม่สันนิษฐานว่าบุคคลใดจะละทิ้งทรัพย์สินของตน
เอง ฉะนั้นบุคคลผู้พบทรัพย์สินจะไม่สามารถถือว่าทรัพย์สินที่พบเป็นทรัพย์สินที่ละทิ้งและถือ
เอาเป็นของตนเอง และบุคคลย่อมถูกห้ามที่จะใช้สิทธิในการกู้ภัย

(Article 388 In case of doubt, it is not to be assumed that a
person will relinquish his property; therefore, no finder can
consider property which he has found to be relinquished and
appropriate it to himself. A person is also forbidden to assume
the right of salvage.)

มาตรา 389 บุคคลผู้พบมีความผูกพันที่จะส่งคืนทรัพย์สินแก่บุคคลผู้ถูกระบุรองทรัพย์สิน

¹ Arturo M. Tolentino, Commentaries and Jurisprudence on The
Civil Code of Philippines. Vol.2, (Manila:Acme publisher Co.,1963)

มาก่อน ถ้าสามารถรู้ได้จากเครื่องหมายใดหรือจากพฤติการณ์ใด ในกรณีที่ไม่ว่าจะรู้ถึง บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินมาก่อนใด บุคคลผู้พบจะต้องประกาศโฆษณาการพบทรัพย์สินโดย แจงลักษณะและสถานที่ที่พบภายในหนึ่งสัปดาห์ ในกรณีที่ค่าของทรัพย์สินเกินกว่าห้าชิลลิง จะต้องแจ้งความการพบต่อเจ้าหน้าที่ของที่ (Article 389 The finder is therefore bound to return the property to the former possessor if he can clearly be recognized from the marks on the property or from other circumstances. If the former possessor is not known to him, the finder must, if the value of the property found exceeds five schillings, publicize the finding of the property within a week in the manner which is usual in the locality, and if the value of the property exceeds fifty schillings, must give notice of the finding to the local authority.)

มาตรา 390 เจ้าหน้าที่ของที่จะต้องประกาศโฆษณาการแจ้งความนั้นโดยไม่มีชักช้า โดยปราศจากการกล่าวถึงเครื่องหมายใด ๆ โดยเฉพาะที่ปรากฏบนทรัพย์สินนั้น, ลักษณะ และสถานที่พบ ถ้าไม่ว่าจะรู้ตัวเจ้าของใดภายในเวลาอันสมควรและค่าของทรัพย์สินเกินกว่าห้าร้อยชิลลิง เจ้าหน้าที่จะต้องประกาศโฆษณาสามครั้งในหนังสือพิมพ์ประจำถิ่น ในกรณีที่ทรัพย์สินที่พบไม่สามารถจะเก็บไว้โดยปราศจากอันตรายในความยี่คิดของผู้พบ หรือกรณีที่ทรัพย์สินนั้นไม่ว่าจะสงวนรักษาไว้โดยปราศจากอันตรายใด ราคาแห่งทรัพย์สินที่ได้จากการขายทอดตลาดต้องฝากไว้ที่ศาลหรือฝากบุคคลที่สามไว้เพื่อสงวนรักษา (Article 390 The local authority must publish such notice without delay, without mentioning any peculiar marks on the property found, in the manner usual in the locality. If the owner cannot be discovered within a reasonable period, and the value of the property exceeds five hundred schillings, the authority must publicize it three times in the public newspapers. If the property found cannot be left without danger in the hands of the finder, the property or if it cannot be preserved without apparent damage, the value obtained for it at public auction must be deposited judicially or entrusted to a third person for preservation.)

มาตรา 391 บุคคลที่ยึดถือทรัพย์สินมาก่อนหรือเจ้าของทรัพย์สินปรากฏตัวภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ครบวันประกาศโฆษณาแล้ว และได้พิสูจน์สิทธิเรียกร้องของตนจนเป็นที่พอใจแล้วยอมไ้ได้รับทรัพย์สิน หรือเงินที่โคแทนทรัพย์สินนั้น จะต้องมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่บุคคลที่ยึดถือทรัพย์สินมาก่อนหรือเจ้าของ บุคคลที่ยึดถือทรัพย์สินหรือเจ้าของมีความผูกพันจะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายใด ๆ และจะต้องจ่ายค่าเรียกร้องของผู้พบในอัครารอยละสิบแห่งค่าของทรัพย์สินหากถือเป็นรางวัล ถ้าการคำนวณรางวัลมีจำนวนถึงสองร้อยห้าสิบชิลลิง จำนวนที่เกิดขึ้นให้เพียงร้อยละห้า (Article 391 If the former holder or owner of the property found presents himself within a year from the time of the completion of the publication and sufficiently proves his claim, the property or money which has been obtained therefor is to be delivered to him. He is bound to defray the expenses and to pay the finder, at his request, ten per cent of the ordinary value as a reward. However, if the reward has, according to his calculation, reached a sum of two-hundred-fifty schillings, it is to be limited to five per cent in regard to the excess.)

มาตรา 392 ถ้าทรัพย์สินที่พบไม่มีผู้ใดเรียกร้องสิทธิอย่างถูกต้องกฎหมายภายในหนึ่งปี บุคคลผู้พบมีสิทธิที่จะใช้สอยทรัพย์สินหรือราคาซื้อขายทรัพย์สินนั้น ถ้าบุคคลผู้ยึดถือทรัพย์สินมาก่อนปรากฏตัวหลังจากนั้น ทรัพย์สินหรือราคาซื้อขายทรัพย์สินนั้นรวมทั้งดอกเบี้ยซึ่งอาจได้รับจะต้องคืนแก่เขาโดยหักค่าใช้จ่ายและรางวัลให้แก่ผู้พบด้วย บุคคลผู้พบยอมไ้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินในฐานะผู้ครอบครองโดยสุจริตภายหลังจากสิ้นสุดอายุความแล้ว (Article 392 If the property found is not legally claimed by any person within a year, the finder obtains the right to use the property or its value from the sale. If the former holder appears there after, the property or its value from the sale together with interest which may have been received, must be returned to him after deducting any expenses and the finder's reward. The finder acquires the right of property, like a bona fide possessor, only after the expiration of the term of limitation.)

มาตรา 393 ผู้ใดไม่กระทำตามบทบัญญัติมาตรา 388 ถึง 392 ย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ถ้าผู้พบประมาทเลินเล่อเงินรางวัลในการพบอาจถูกริบและอาจมีความผิดฐานฉ้อโกงตามที่กฎหมายอาจบัญญัติไว้

(Article 393 Whoever disregards the provisions set forth in Articles 388 to 392 is liable for any resulting damages, If the finder neglects them, he also forfeits the reward for finding and may become guilty of fraud under circumstances as defined in the criminal law.)

มาตรา 394 บุคคลต่าง ๆ ผู้มีส่วนร่วมในการพบทรัพย์สินย่อมมีสิทธิและหน้าที่เท่ากัน ตามที่กล่าวมาแล้ว บุคคลผู้มีส่วนร่วมในการพบรวมทั้งบุคคลผู้พบครั้งแรกและพยายามจะเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้น แม้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งได้เข้าครอบครองก่อน

(Article 394 Several persons who have jointly found property have equal obligations and rights in regard thereto. The co-finders include the person who first discovered the property and endeavored to possess it even though another got prior possession of it.)

ข. ทรัพย์สินซ่อนไว้

มาตรา 395 ถ้าทรัพย์สินเป็นของผู้ใดไม่ปรากฏซึ่งได้ฝังไว้ กั้นเอาไว้ หรือซ่อนไว้ในกรณีใด ๆ ใดถูกพบย่อมต้องแจ้งความตามหลักทั่วไปแล้วในกรณีการพบทรัพย์สิน

(Article 395 If property belonging to an unknown owner which has been buried, walled in or otherwise concealed is discovered, notice must be given in the same manner as upon finding property in general.)

มาตรา 396 ถ้าเจ้าของทรัพย์สินได้แสดงเครื่องหมายอันปรากฏบนทรัพย์สินหรือพฤติการณ์อื่น ๆ ทรัพย์สินนั้นต้องส่งมอบให้แก่เขา แต่หาเขาไม่อาจพิสูจน์ได้ว่ามาก่อนทรัพย์สินนั้นอยู่ที่ไหน เขาคงให้รางวัลแก่ผู้พบตามมาตรา 391 (Article 396 If the owner is identified by outward marks or other circumstances, the property is to be delivered to him, but he must, if he cannot prove prior knowledge of its whereabouts, pay the finder the finder's reward pursuant to Article 391.)

มาตรา 397 ถ้าไม่อาจพิสูจน์เจ้าของได้ในทันที เจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องดำเนินการตามมาตรา 390 ถึง 392 (Article 397 In case the owner cannot be immediately identified, the local authority must proceed according to the provisions of Articles 390 to 392.)

ก. ทรัพย์สินอันมีค่า

มาตรา 398 ถ้าการค้นพบทรัพย์สินซึ่งเป็นเงิน, เพชรพลอยหรือทรัพย์สินอันมีค่าอื่นใดซึ่งได้ซ่อนไว้เป็นเวลานานจนกระทั่งไม่สามารถทราบเจ้าของเดิมได้อีกแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวเรียกว่าทรัพย์สินอันมีค่า เจาหน้าที่ทองที่จะต้องแจ้งความการค้นพบแก่เจาหน้าที่ผู้ปกครองอำเภอท้องถิ่น (Article 398 If the discovered property consists of money, jewelry or other precious things which have been so long concealed that their former owner can no longer be determined, it is called treasure. The local authority must give notice of the discovery of a treasure to the head of the administrative district office.)

มาตรา 399 กึ่งส่วนของทรัพย์สินอันมีค่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้พบอีกกึ่งหนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเจาของที่ดิน ในกรณีที่เจาของที่ดินโดยแบ่งแยกเป็นของเจาของที่แท้จริงกึ่งส่วนอีกกึ่งหนึ่งเป็นของผู้ถือสิทธิไถ่กิน (Article 399 One-half of a treasure belongs to the finder and the other to the land owner. If the ownership of the land is divided, one-half belongs to the superior owner and the other to the usufructuary owner.)

มาตรา 400 ในการค้นพบทรัพย์สินอันมีค่า ถ้าบุคคลใดกระทำผิดกฎหมายใดหรือบุคคลใดได้เสาะหาทรัพย์สินอันมีค่าโดยเจาของไม่รู้เห็นด้วยหรือผู้ถือสิทธิไถ่กินในยินยอม หรือปกปิดการค้นพบ ส่วนของเขาจะต้องถูกริบใหญ่แจ้งความถ้าไม่มีผู้แจ้งความใดตกเป็นของรัฐ (Article 400 In regard to the discovery of a treasure, any person who is guilty of an illegal act, or any person who has searched for the treasure without the knowledge and consent of the usufructuary owner or has concealed the discovery shall forfeit his share to an informer thereof or, if there is no informer, to the state.)

มาตรา 401 ถ้าลูกจ้างได้พบทรัพย์สินอันมีค่าโดยบังเอิญ ลูกจ้างนั้นมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้พบทรัพย์สินที่จะได้ตามสิทธิกึ่งส่วน อย่างไรก็ตาม ถ้าเขาได้ถูกจ้างโดยชัดแจ้งโดยเจาของเพื่อไถ่กินหาทรัพย์สินอันมีค่า ลูกจ้างนั้นจะได้รับเพียงค่าจ้างขั้นต้นเท่านั้น (Article 404 If workmen find a treasure by chance, they are entitled as finders to one-half thereof. however, if they have been expressly hired by the owner for the purpose of searching for a treasure, they must content themselves with the normal wages.)

ง. ทรัพย์สินที่ได้จากการสงคราม

มาตรา 402 ตามบทบัญญัติว่าด้วยกฎหมายแห่งการสงครามย่อมใช้บังคับแก่สิทธิในทรัพย์สินที่เกิดจากการสงคราม หรือทรัพย์สินใดที่โดยพบ เช่นเดียวกับกรณีที่เป็นทรัพย์สินที่เกิดจากการสงครามจากชาติศึก (Article 402 The provisions of the law of war determine the right to booty and property which has been recovered as booty from the enemy.)

จ. สิทธิอันเกิดจากการรักษาสินทรัพย์ของผู้อื่น

มาตรา 403 บุคคลใดช่วยยื้อสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นให้ปลอดภัยจากการสูญหายหรือการทำลายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงโดยอ้อม เรียกรอเงาจากเงาของผู้ใดทรัพย์สินนั้น สำหรับค่าใช้จายของเขาและรางวัลตามส่วนซึ่งไม่เกินร้อยละสิบ¹

(Article 403 Whoever savor saves movable property of another from inevitable loss or ruin may demand from the owner who requires its restitution compensation for his expenses and proportionate reward not exceeding ten per cent.)

กฎหมายอื่น

ก. ทรัพย์สินสูญหาย

มาตรา 240 กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสูญหายย่อมตกแก่บุคคลผู้พบ ถ้าไม่สามารถรู้ตัวเจ้าของได้ภายในหนึ่งปี หลังจากการแจ้งความตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเรื่องนั้นแล้ว (Article 240 The ownership of a lost article is acquired by the finder if the owner is not ascertained within one year after a public notification has been made in accordance with the provisions of special laws.)

¹Paul L.Baeck, tr., The General Civil Code of Austria.

Translated by Paul L.Baeck N.Y.:Oceana Publications, Inc., 1972

ข. ทรัพย์สินที่ซ่อนอยู่

มาตรา 241 ทรัพย์สินที่ซ่อนอยู่ในทรัพย์สินซึ่งซ่อนอยู่ยอมตกแก่บุคคลผู้พบแต่ไม่สามารถรู้ตัวเจ้าของใดภายในหกเดือน ภายหลังจากที่ใครแจ้งความตามบทบัญญัติเฉพาะเรื่องนั้นแล้ว ในกรณีทรัพย์สินที่ซ่อนอยู่นั้นพบทรัพย์สินเป็นของบุคคลอื่น ทรัพย์สินที่ยอมตกแก่ผู้พบและเจ้าของส่วนละเท่า ๆ กัน¹ (Article 241 The ownership of hidden treasure is acquired by the finder when the owner is not ascertained within six months after public notification has been made in accordance with the provisions of special laws.--But with regard to hidden treasure discovered in a thing belonging to another person, the ownership is acquired by the finder and the owner of the thing share and alike.)

การได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหาย เนื่องจากทรัพย์สินหายไม่ใช่สิ่งหาทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ จึงต้องบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษ ตั้งแต่ มาตรา 1323 ถึง มาตรา 1325

ก. ที่มาในกฎหมายเก่าของไทย

เรื่องของการหายและทรัพย์สินแผ่นดิน มิใช่จะเพิ่งมาบัญญัติไว้ใน บรรพ 4 แต่ก่อนมาก็เคยมีพระราชกำหนดกฎหมายในเรื่อง เช่นบางเหมือนกัน (กฎหมายลักษณะโจรบทที่ 76, 78, 110, 114 ลักษณะรับฟ้องบทที่ 10 ลักษณะอาญาหลวงบทที่ 107 กฎหมายโปสิตรักษาพระนคร จ.ศ.1237 ข้อ 27, 35 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน้ำสยาม ร.ศ.124 มาตรา 61 กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 318 พระราชบัญญัติรถจ้าง ร.ศ.124 มาตรา 28 คำพิพากษาฎีกา 110/130) ด้วยในบรรพ 4 ที่ให้อาศัยตามกฎหมายเก่าที่มี เช่นในเรื่องของการหายหรือทิ้งทะเล หรือทางน้ำหรือน้ำซัดขึ้นฝั่งตาม มาตรา 1326 นั้น ยังต้องใช้อย่างเดียวกับพระราชบัญญัตินำน้ำสยาม พ.ศ.2456 มาตรา 127 ถึง 129 เรื่องใดประมวลแพ่ง ๆ นำมาบัญญัติไว้ใหม่ โดยมีให้บังคับตามกฎหมายอื่นที่มีอยู่แล้ว จึงจะใช้ด้วยประมวลแพ่ง ๆ บังคับใดตามคำพิง²

¹J.E.De becker, Annotated Civil Code of Japan. 1st ed., (London:Butterworth&Co., 1909), pp.221

²เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., กฎหมายลักษณะทรัพย์สินที่หายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (พระนคร, พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ชัยฤทธิ, 2497) หน้า 292 - 293

ข. ถ้าจำกัดความคำว่า ทรัพย์สินหาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของ
ไทยมิได้ให้จำกัดความไว้ จึงต้องอาศัยจากแนวคำสอนของผู้สอนวิชานั้นและจากแนว
ของคำพิพากษาศาลฎีกา ท่านอาจารย์ เสนีย์ ปราโมช ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

ที่เรียกว่าทรัพย์สินหายตามมาตรา 1323 นั้น เข้าใจว่าได้แก่สิ่งหามิทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ
ของซึ่งไม่อยู่ในความครอบครองของเจ้าของหรือผู้มีสิทธิ เขาเองไม่ทราบว่าจะอยู่ที่ไหนโดย
หายไ้หาไม่พบ ทั้งนี้ไม่ว่าจะใครทำหายเอง หรือมีคนอื่นเอาไปหายก็ตาม (คำพิพากษา
ฎีกาที่ 9/123, 453/124, 1017/2475) ถ้าทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองของเจ้าของ
แล้ว แม้เขาจะหาไม่พบก็ไม่ใช่ของหาย (...) ของหายต้องเป็นของที่เจ้าของหาไม่พบ
จริง ๆ หากเขายังตามหาอยู่ในโอกาสที่จะหาพบ ถ้าไม่มีใครมาเอาไปเสียก็ไม่นับว่าเป็น
ของหาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 177/2473, 991/2475) และถ้าเพียงแต่เจ้าของวางไว้
ลืมตาของเขาเท่านั้น หรือลือชั่วขณะ จะว่าเป็นของหายอีกไม่ได้เช่นกัน (คำพิพากษาศาลฎีกา
ที่ 753/2462, 641/2466, 748/2474) อสังหาริมทรัพย์จะเป็นของหายมิได้ เพราะ
มีที่หมายเป็นหลักแหล่งหาพบได้เสมอ ทรัพย์สินบางอย่างโดยสภาพของมัน ไม่อาจหายไ้
ได้ เช่นลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นสิทธิอันได้รับความรับรู้โดยกฎหมายไม่มีสภาพธรรมดาที่จะหายไ้
ได้ ท่านอาจารย์ ประมวล สุวรรณศรี ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

เมื่อใดจะเรียกทรัพย์สินที่เก็บไว้ว่าเป็นทรัพย์สินหาย คำว่า "หาย" เราพอจะเข้าใจ
ใจตามถ้อยคำว่าย่อมหมายถึงทรัพย์สินที่หลุดพ้นไปจากความครอบครองโดยประการที่ผู้
ครอบครองไม่อาจหาได้พบ แต่ของที่ถูกลักไปก็มีไม่ใช่ทรัพย์สินหาย² ท่านอาจารย์ บัญญัติ
สุชีวะ อธิบายไว้ดังนี้

ทรัพย์สินหายหมายถึงทรัพย์สินที่มีเจ้าของ แต่มิได้อยู่ในความครอบครองของเจ้าของ
หรือของบุคคลที่มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นโดยเขายังหาไม่พบ หรือไม่อาจหาพบได้ ถ้าทรัพย์สิน
นั้นยังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของ หรือของผู้มีสิทธิ หรือเจ้าของผู้มีสิทธิยังมีคดีอยู่
แม้จะยังหาไม่พบ ก็มีไม่ใช่ทรัพย์สินหายและที่ว่าทรัพย์สินไม่อยู่ในความครอบครองหรือยึดถือโดย

¹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน (พระนคร:สำนักพิมพ์ชัยฤทธิ, 2497) หน้า 289

² ประมวล สุวรรณศรี, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน (พระนคร:บุญสงสารพิมพ์, 2507) หน้า 54

เจ้าของยังหาไม่พบนั้น ต้องเป็นการที่เจ้าของหาไม่พบจริง ๆ ถ้าเขายังติดตามหาอยู่
ในโอกาสที่จะหาพบได้ ก็ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินหาย เพราะยังไม่ขาดจากความยึดถือ
ของเจ้าของ¹

แนวคำพิพากษาศาลฎีกา มีดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1203/2482 เจ้าทรัพย์กับจำเลยโดยสารรถคันเดียวกัน
รถคว่ำระหว่างทาง กระเป๋าใส่เงินของเจ้าทรัพย์กระเด็นไปอยู่ข้างรถ จำเลยเอาไป
เสีย เจ้าทรัพย์รู้สึกตัวหาไม่พบ ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินหายจึงไม่ผิดฐานลักขโมยเก็บของตก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1205/2482 เห็นเขาเอากระเป๋ามาวางข้างรถของตน แล้ว
ไม่มาเอาตั้งนานจึงเอาไปแจ้งความต่อตำรวจ ไม่ใช่ทรัพย์สินหาย จะเรียกเอารางวัลตาม
มาตรา 1324 มิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 264/2484 สร้อยคอของเจ้าของหาย เจ้าของยังหาอยู่
จำเลยเก็บไป ถือว่าเจ้าทรัพย์ยังไม่ได้สละความยึดถือ จึงผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 564/2484 วางสร้อยคอไว้ในบรีเวดบ้าน แล้วลืมหยิบเอาไป
ยังไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 448/2488 เก็บของได้ในถนนหลวงโดยไม่รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่
ตามอยู่ ผิดฐานลักขโมยเก็บของตก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1657/2493 เก็บสร้อยคอซึ่งจำเลยน่าจะรู้ว่าเป็นของที่เจ้า
ของเพิ่งจะทำตกและเจ้าของยังอยู่บริเวณนั้น ถ้าไม่หยิบไปเสียเจ้าของคงหาพบ ดังนั้นความ
ยึดถือของเจ้าของยังไม่ขาดพ้นไม่ใช่ของตกหาย

ท่านอาจารย์ ประมวล สุวรรณศรี ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกา
ดังกล่าวนี้ไว้ดังนี้

1 บัญญัติ สุขีวะ คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ (พระนคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514) หน้า 147

ตามคำวินิจฉัยของศาลฎีกาถึงกล่าวมาแล้วว่าเป็นทำนองว่า การที่จะเป็นของตกทาย หรือทรัพย์สินหายหรือไม่นั้น จะต้องดูความรู้ลึกของจำเลยว่าเขากำลังคิดตามเอา คินใดหรือไม่ควย การที่เป็น เช่นนั้นเพราะเรื่องเหล่านั้นเป็นปัญหาในคดีอาชวาระหว่างไทย ฐานลักทรัพย์กับขี้กขอกของตกทาย ในคดีอาชวาระจะต้องดูเจตนาของผู้กระทำผิดคิดว่าจำเลย ใดรู้ว่าเป็นของตกทายหรือรูว่าของนี้ยังอยู่ในความครอบครองอยู่ แต่สำหรับในทางแพ่ง (...) การที่จะเป็นทรัพย์สินหายหรือไม่นั้น เป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องดูพฤติการณ์อันเกี่ยวกับ ตัวทรัพย์โดยตรง แมว่าผู้เก็บได้จะเข้าใจว่าเป็นของตกทาย แต่ถากวามจริงทรัพย์สินนั้นยังมี ใช้ทรัพย์สินหาย ก็จะใช้บทบัญญัติในเรื่องทรัพย์สินหายนี้ไม่ได้¹

ตามแนวกฎหมายต่างประเทศก็ไม่นิยมบัญญัติคำจำกัดความของคำว่าทรัพย์สินหาย เช่นเดียวกับคงปรากฏแต่ในคำสอนของผู้สอนวิชากฎหมายเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์ มาตรา 719 ก็ได้ให้คำจำกัดความไว้เช่นกัน แต่คำอธิบายมาตรานี้กล่าวว่า "ทรัพย์สินหาย คือบรรดาทรัพย์สินที่ปราศจากผู้ครอบครอง แต่ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ (Res nullius)" ² คำอธิบายประมวลกฎหมายญี่ปุ่น ได้อธิบายว่า "ทรัพย์สินที่หายหมายถึงทรัพย์สินที่หลุดพ้นจากความ ครอบครองของเจ้าของโดยบังเอิญและเจ้าของก็ไม่อาจรู้ถึงสถานที่หายได้"³

๘. ข้อแตกต่างระหว่างทรัพย์สินไม่มีเจ้าของและทรัพย์สินหาย กล่าวคือทรัพย์สิน หายยังเป็นทรัพย์สินที่มีเจ้าของ ฉะนั้นการได้กรรมสิทธิ์มีได้เฉพาะตาม มาตรา 1325, 1382 และ 1383 เท่านั้น ส่วนทรัพย์สินไม่มีเจ้าของย่อมได้กรรมสิทธิ์โดยการเข้าถือเอาเท่านั้น ตาม มาตรา 1318

๙. สถานที่ที่พบทรัพย์สินหาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มิได้บัญญัติ แบ่งแยกสถานที่พบหรือสถานที่เก็บทรัพย์สินได้ไว้ กล่าวคือผู้พบทรัพย์สินหายหรือเก็บทรัพย์สิน หายได้ในสถานที่ใดก็ตามย่อมมีผลในทางกฎหมาย เช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากมีกฎหมายต่างประเทศ

¹ ประมวล บวรบรรณาร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วย ทรัพย์สิน (พระนคร: บุญส่งการพิมพ์, 2507) หน้า 60

² Arturo M. Tolentino, Commentaries and Jurisprudence on The Civil Code of Philippines. Vol.2, (Manila: Acme publisher Co., 1 963) pp. 431 .

³ J.E.De Becker, Annotated Civil Code of Japan. 1st ed., (London: Butterworth & Co., 1909),pp. 221

แบ่งแยกสถานที่พบทรัพย์สินหรือเก็บทรัพย์สินหายได้นี้ออกเป็นหลายกรณีเป็นเหตุให้ผลในทางกฎหมายแตกต่างกันไป จึงน่าจะได้อีกชื่อว่าสถานที่ดังกล่าวนิยามบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง ในกฎหมายอังกฤษมีปรากฏว่า การเก็บได้หรือการพบทรัพย์สินในรถไฟ, รถประจำทาง, รถราง มีผลแตกต่างไปจากการเก็บได้ในสถานที่อื่น ๆ โดยทั่วไป กฎหมายสวีเดนมาตรา 720 แบ่งสถานที่พบเป็นพบในบ้านที่อาศัยอยู่, พบในสถานที่จัดไว้สำหรับสาธารณะ หรือจัดไว้สำหรับการจราจร กฎหมายเยอรมัน มาตรา 978 บัญญัติสถานที่เก็บได้หรือสถานที่พบทรัพย์สินไว้กล่าวคือ ในห้องอันเป็นห้องปฏิบัติการ, บนยอดคานาหนะสาธารณะ, บนทางสาธารณะ, สถาบันแห่งการจราจร เหล่านี้ ผลในทางกฎหมายแตกต่างกันไปจากการเก็บได้หรือพบทรัพย์สินหายในสถานที่อื่นโดยทั่วไป เช่นแตกต่างกันในเรื่องการได้กรรมสิทธิ์, การส่งมอบทรัพย์สินที่เก็บได้หรือทรัพย์สินหาย ซึ่งจะได้อีกกล่าวต่อไป.

ปัญหาว่าประมวลกฎหมายไทย ควรจะแบ่งแยกสถานที่พบทรัพย์สินหายหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาวัดอุปประสงค์ของบทบัญญัตินี้ว่าเป็นสำคัญซึ่งถ้าจะพิจารณาจะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะดำรงไว้ซึ่งอำนาจของผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นสำคัญ เพื่อให้เจ้าของได้คืนมาซึ่งทรัพย์สินที่หายอันเป็นอำนาจของผู้มีกรรมสิทธิ์โดยตรงจึงได้บัญญัติให้มีการสืบหาเจ้าของ เมื่อเป็นเช่นนี้ หากได้มีการบัญญัติสถานที่พบทรัพย์สินหรือสถานที่เก็บทรัพย์สินหายได้นี้ไว้ และบัญญัติสถานที่ส่งมอบทรัพย์สินภายหลังจากการพบนี้ไว้ด้วยย่อมจะเป็นการสะดวกแก่การหาตัวเจ้าของทรัพย์สินเป็นอย่างยิ่ง เช่น กฎหมายอังกฤษกำหนดว่าถ้าเก็บของได้บนรถประจำทางให้มอบให้แก่เจ้าของรถประจำทาง ดังนั้นจะเป็นการสะดวกแก่การหาเจ้าของยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นแนวเดียวกับกับกฎหมายสวีเดน มาตรา 720 กฎหมายเยอรมัน มาตรา 978

๑. หน้าที่ของผู้เก็บทรัพย์สินหาย ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ของไทยบัญญัติไว้ใน มาตรา 1323 และเมื่อตรวจดูกฎหมายต่างประเทศแล้วเป็นที่ลงรอยกันในหลักการใหญ่ ๆ แต่แตกต่างกันรายละเอียดดังนี้

1. กรณีที่รู้ตัวผู้ของหาย หรือเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิจะได้รับของหายนั้นคืน ผู้เก็บได้อาจทำได้ 3 ทางคือ (ประมวลกฎหมายไทย มาตรา 1323) อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

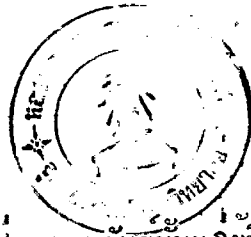
ก) ส่งมอบทรัพย์สินที่เก็บได้ให้แก่เขาไป แต่ผู้ที่จะรับมอบทรัพย์สิน นอกจากบุคคลทั้งสามตามประมวลกฎหมายไทย มาตรา 1323 แล้ว กฎหมายต่างประเทศซึ่งได้บัญญัติบุคคลอื่นไว้อีกด้วย กล่าวคือกฎหมายอังกฤษ มีหลักว่า ถ้าเก็บได้ในสถานที่อื่นเป็นชาวยานพาหนะ ให้มอบทรัพย์สินให้แก่บริษัทที่เป็นเจ้าของรถนั้น กฎหมายเยอรมัน มาตรา 978 ถ้าเป็นกรณีที่เก็บได้ในสถานที่อื่นเป็นชาวยานพาหนะสาธารณะหรือบนทางสาธารณะ จะต้องมอบให้ส่วนราชการนั้น ๆ ถ้าเป็นกรณีที่สถานที่เก็บได้ เป็นสถาบันแห่งการจราจร ให้มอบให้แก่บุคคลในสังกัดนั้น กฎหมายออสเตรเลีย มาตรา 389 จะต้องส่งมอบให้แก่บุคคลผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นมาก่อน.

ข) แจ้งให้เขามาเอาโดยไม่ชักช้า (ประมวลกฎหมายไทย มาตรา 1323) กฎหมายต่างประเทศส่วนใหญ่ก็บัญญัติให้แจ้งความโดยไม่ชักช้า เช่นเดียวกัน

ค) ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้ พนักงานเจ้าหน้าที่ คือตำรวจนครบาล ภายใน 3 วัน พร้อมทั้งแจ้งพฤติการณ์ตามที่ทราบอันอาจเป็นเครื่องช่วยในการสืบหาตัวผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สิน (ประมวลกฎหมายไทย มาตรา 1323)

ข. กรณีที่ไม่อาจรู้ตัวผู้ต้องหาหรือเจ้าของ หรือผู้ที่มีสิทธิจะรับทรัพย์สิน หรือบุคคลดังระบุนั้นไม่ยอมรับทรัพย์สิน ให้ส่งมอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ คือตำรวจนครบาล ภายในสามวัน พร้อมทั้งแจ้งพฤติการณ์ตามที่ทราบอันเป็นเครื่องช่วยในการสืบหาตัวผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น (ประมวลกฎหมายไทย มาตรา 1323 วรรคท้าย)

ก) วิธีการหาตัวเจ้าของทรัพย์สิน เนื่องจากหลักกฎหมายนี้ มีความประสงค์จะหาตัวเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ทำของหายหรือผู้ที่มีสิทธิจะรับทรัพย์สิน จึงน่าจะได้อีกมาถึงกลไกของกฎหมายต่างประเทศว่าได้วางหลักเกณฑ์ไว้อย่างไร ตามมาตรา 1323 วรรคท้ายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เดินไปในแนวเดียวกับ กฎหมายเยอรมัน มาตรา 965 วรรคสอง คือให้แจ้งความแก่ตำรวจและแจ้งพฤติการณ์แห่งการพบทรัพย์สิน และแนวเดียวกับกฎหมายสวีต มาตรา 720 ตอนท้าย แต่มีข้อสังเกตว่า กฎหมายเยอรมันและสวีตไม่ต้องแจ้งความทุกกรณี กล่าวคือถ้าเป็นทรัพย์สินมีค่าอันน้อยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ต้องแจ้งความต่างกับกฎหมายไทย ต้องแจ้งความทุกกรณี ประมวลกฎหมายอาร์เจนตินา มาตรา 2568



ใ้กล่าวหน้าไปอีกชั้นหนึ่งถึงขนาดที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้พิพากษาที่ไกลที่สุดหรือตำรวจท้อง
 ที่ และเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบทรัพย์สินจะต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์เป็นระยะเวลาสามสิบวันด้วย ซึ่ง
 เป็นแนวกับกฎหมายฟิลิปปินส์ มาตรา 719 โดยให้ส่งมอบให้นายกเทศมนตรีแห่งรัฐหรือ
 เทศบาลอันเป็นท้องที่ บุคคลดังกล่าวนี้มีหน้าที่ต้องประกาศโฆษณาด้วยเป็นระยะเวลาสอง
 สัปดาห์ เช่นเดียวกัน นับว่าการส่งมอบทรัพย์สินและการประกาศโฆษณานี้เป็นกลไกของกฎ
 หมายที่กล่าวหน้าไปอีกชั้นหนึ่งน่าจะนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายไทยอย่างยิ่งเพื่อจะได้
 ดำรงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ในการหาตัวเจ้าของได้สะดวกขึ้น มาตรา 1323 อนุมาตรา (3)
 ให้แจ้งความแก่ตำรวจนครบาลนั้นน่าจะไมเหมาะสมกับกาลสมัยเพราะในชนบทมีแต่ตำรวจ
 ภูธร น่าจะตัดคำว่านครบาลออก แม้ว่าอนุมาตรานี้จะมีคำว่าพนักงานเจ้าหน้าที่อันอยู่ด้วย
 คำนี้ไม่น่าจะหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร น่าจะหมายถึงเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวของอื่น ๆ
 ตามพฤติการณ์สมควร เช่นเก็บของใต้บริเวณสถานีรถไฟ ก็ส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่สถานี
 รถไฟเป็นต้น

๑. ความระมัดระวัง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1323
 วรรคท้าย บัญญัติให้ผู้เก็บได้ต้องรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ด้วยความระมัดระวังอันสมควรจนกว่า
 จะส่งมอบ ซึ่งท่านอาจารย์ เสนีย์ ปราโมช ได้อธิบายว่า

ทั้งนี้เข้าใจว่าไม่ต้องระมัดระวังอย่างดีที่สุด เพราะไม่ใช่เรื่องที่มีสัญญาให้เก็บรักษา
 โดยจะในค่าตอบแทนกัน เพียงแต่ระวังโดยสมควรตามสภาพของทรัพย์สินและความระมัดระวัง
 เท่าที่ใดเคยทำมาก็เห็นจะพอแล้ว ถ้าไม่ระมัดระวังตามสมควร เป็นเหตุให้ของเสียหายเสีย
 หายไปอาจต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิด

เมื่อตรวจดูกฎหมายต่างประเทศแล้วปรากฏว่า ประเทศออสเตรีย เบลารัส มาตรา
 966 บัญญัติว่าเป็นหน้าที่ของผู้พบจะต้องรักษาไว้ให้ปลอดภัย และมาตรา 968 ให้ใช้ความระ
 มัดระวังบ้างตามสมควรมิใช่ไม่ระมัดระวังเสียเลย ซึ่งเป็นแนวเดียวกับกฎหมายไทย แต่ส่วน
 ใหญ่มิได้บัญญัติถึงความระมัดระวัง ผู้บัญญัติอาจคิดว่าผู้พบทรัพย์สินหายไม่น่าจะถูกบังคับให้ใช้

๑ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน หน้า 294-295

ความระมัดระวัง จึงไม่มีบัญญัติเอาไว้ แต่อย่างไรก็ดีแม้ว่าตามกฎหมายจะไม่ได้กำหนดหน้าที่ไว้ก็ตาม แต่ก็เห็นหน้าที่อื่นเกิดจากความเป็นพลเมืองดีและเนื่องมาจากหน้าที่ทางศีลธรรมอันดีที่เก็บทรัพย์สินของคนอื่นไว้นั้น น่าจะใช้ความระมัดระวังตามสมควร ไม่กระทำใด ๆ จนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายหรือเสื่อมกลาง ฉะนั้นหลักเกณฑ์การใช้ความระมัดระวังตามประมวลกฎหมายโยธาจะเหมาะสมดีแล้ว

ย. รางวัลสำหรับผู้เก็บได้ ท่านอาจารย์ เสนีย์ ปราโมช ใค้อธิบายถึงสาเหตุที่มีบัญญัติ มาตรา 1324 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย "เพราะฉะนั้น เจ้าของหรือผู้มีสิทธิอาจขายเปีย่งไม่ยอมให้รางวัล หรือถ้าให้บางทีก็เกิดโต้เถียงกันไม่ตกลงกันในจำนวนที่ควรให้เป็นรางวัลนั้นได้ เมื่อมีตัวบทกำหนดไว้ดังนี้แล้ว แม้เจ้าของไม่ยินยอมก็ยังเรียกร้องได้" (...) ¹ นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของกฎหมายน่าจะเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีซึ่งจะต้องมีการตอบสนองด้วยการให้รางวัลดังกล่าว และเป็นการบัญญัติที่ลงรอยกับกฎหมายต่างประเทศที่บัญญัติการให้รางวัลไว้ด้วย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 971 ประมวลกฎหมายอาร์เจนตินา มาตรา 2566 ประมวลกฎหมายสวีต มาตรา 722 ประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์ มาตรา 720 ประมวลกฎหมายออสเตรเลีย มาตรา 391 " ประมวลกฎหมายสเปน มาตรา 616, ประมวลกฎหมายปอร์ตุเกส มาตรา 419, 420 ประมวลกฎหมายอูรุกวัย มาตรา 680, 198 ประมวลกฎหมายชิลี มาตรา 632, ประมวลกฎหมายเม็กซิโก มาตรา 719, 720 " ²

1. เงื่อนไขการให้รางวัล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1324 ได้วางเงื่อนไขในการรับรางวัลไว้ว่า "ถ้าผู้เก็บได้มิได้ปฏิบัติในมาตราก่อนไซ้ ท่านว่าผู้นั้นไม่มีสิทธิจะรับรางวัล" กล่าวคือผู้เก็บได้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ใน

¹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน (พระนคร: สำนักพิมพ์ชัยฤทธิ์, 2497) หน้า 296

² Walter Loewy, tr. The Civil Code of The German Empire.

Translated by Walter Loewy. London: Sweet & Maxwell Ltd., 1909; pp. 227

มาตรา 1323 คือส่งมอบทรัพย์สินหรือแจ้งแก่ผู้ของหาย, หรือเจ้าของหรือผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินนั้น หรือส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้าเป็นกรณีไม่ทราบตัวเจ้าของก็ส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่เจ้าหน้าที่ รวมตลอดกระทั่งใช้ความระมัดระวังตามสมควร จึงจะมีสิทธิได้รับรางวัล และได้มีคำพิพากษาฎีกา ที่ 1205/2482 คนขับสามล้อผู้หนึ่งจอดคอยรับคนโดยสารอยู่หน้าสถานีรถไฟ เห็นคนโดยสารรถไฟผู้หนึ่งหิวกระเพาะออกจากสถานีมา แล้วเอามาวางไว้ข้างรถสามล้อของตน แล้วเดินกลับหายเข้าไป คนขับสามล้อผู้นั้นได้รออนานจนคนโดยสารรถไฟต่างไปจากสถานีหมดแล้ว จึงเข้าใจว่าเจ้าของกระเพาะดังลืมหังกระเป๋านั้น จึงหากระเป๋านั้นไปมอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานีตำรวจเมื่อเปิดกระเพาะออกปรากฏว่ามีเงินอยู่ในกระเป๋าค่า 29,000 บาท พอที่เจ้าของนั้นมาแจ้งความเช่นกัน ปรากฏว่าเจ้าของทรัพย์สินนั้นถูกกักตัวอยู่ที่สถานีเรื่องฉ้อโกงอันก่อหวาดทกโรค เจ้าของทรัพย์สินให้รางวัลคนขับสามล้อ 13 บาท คนขับสามล้อไม่พอใจเห็นว่าตนควรจะได้รางวัล 1,450 บาท ตามมาตรานี้จึงนำคดีมาฟ้องเจ้าของกระเป๋าค่าลฎีกาพฤติการณ์ดังนี้ กระเป๋าค่าเงินนั้นไม่ใช่ของตกหายหรือทรัพย์สินหาย ให้อยกฟ้อง ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าผู้เก็บของได้จะได้รับรางวัลต่อเมื่อเป็นทรัพย์สินหาย

๒. เกณฑ์คำนวณรางวัล มาตรา 1324 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยให้คิดร้อยละสิบแห่งค่าทรัพย์สินภายในราคาพันบาท ถ้าสูงกว่านั้นให้คิดให้อีกร้อยละห้าในจำนวนที่เพิ่ม ซึ่งเป็นการบัญญัติแนวเดียวกับกฎหมายเยอรมันมาตรา 971 กล่าวคือได้วางอัตราคำนวณเป็นหลักทั่วไปไว้ แล้วให้คิดในจำนวนที่สูงกว่านั้นอีกครึ่งหนึ่ง แต่ มาตรา 971 นี้ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับผู้เก็บสัตว์ได้ไว้ด้วย ซึ่งประมวลกฎหมายไทยมิได้แยกกรณีไว้โดยเฉพาะ ประมวลกฎหมายไทยคิดเป็นกรณีเดียวกันไม่ว่าทรัพย์สินที่หายนั้นจะเป็นสัตว์หรือไม่ก็ตาม ประมวลกฎหมายอาร์เจนตินา มาตรา 2560 คิดตามจำนวนที่เจ้าของเสนอให้ หรือตามจำนวนที่ผู้พิพากษากำหนดให้ แนวนั้นน่าจะยุ่งยากเพราะถ้ากรณีเรื่องไม่ถึงศาลจะกำหนดกันอย่างไร ประมวลกฎหมายสวีต มาตรา 722 วรรคสอง ให้คิดรางวัลตามความเหมาะสม หลักเกณฑ์นี้น่าจะหาข้อยุติได้ยากเช่นกัน เพราะถ้าเรื่องไม่

ถึงศาลจะตกลงกันได้อย่างไร ฉะนั้นหลักในการวางเกณฑ์กำหนดรางวัลน่าจะวางอัตราไว้ตามมาตรา 1324 ของไทยนี้น่าจะเหมาะสมแล้ว นอกจากกฎหมายเยอรมัน มาตรา 971 แล้ว ประมวลกฎหมายที่ถือหลักในการวางอัตราไว้ตายตัวก็เช่น ประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์ มาตรา 720 ประมวลกฎหมายสวีเดน มาตรา 391 " ประมวลกฎหมายสเปน มาตรา 616 ประมวลกฎหมายปอร์ตุเกส มาตรา 419, 420 ประมวลกฎหมายอูรุกวัย มาตรา 680, 198, ประมวลกฎหมายชิลี มาตรา 632, ประมวลกฎหมายเม็กซิโก 719, 720 " ¹

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1325 วรรคสอง ให้รางวัลสำหรับผู้เก็บโบราณวัตถุได้ในอัตราร้อยละสิบแห่งค่าของทรัพย์สิน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นมีค่าเท่าไรก็ให้คิดอัตราเดียวกันนี้

๓. ค่าธรรมเนียม มาตรา 1324 นอกจากจะกำหนดรางวัล แล้วยังได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินจายค่าธรรมเนียมด้วย ในกรณีที่ผู้เก็บได้ส่งมอบทรัพย์สินแก่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นอีกร้อยละสองครึ่งแห่งค่าทรัพย์สิน แม้ว่ากฎหมายประเทศอื่นไม่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายก็ตาม แต่ก็เชื่อได้ว่าจะต้องมีการเสียค่าธรรมเนียมโดยอาศัยกฎหมายอื่นอย่างแน่นอน เพราะเป็นการเสียให้แก่รัฐในฐานะที่เป็นพลเมืองดี และได้รับบริการจากรัฐในการได้รับคืนทรัพย์สิน

๔. ค่าเสียหาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับค่าเสียหายใด ๆ อันจะพึงมีสำหรับผู้เก็บได้ที่ได้ใช้จ่ายไป แต่หลักเกณฑ์ปรากฏในกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 970 เป็นการคิดค่าใช้จ่ายเอาจากผู้มีสิทธิรับทรัพย์สินที่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อค้นหาตัวผู้มีสิทธิรับทรัพย์สิน โดยวางเกณฑ์ไว้สำหรับค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปตามสมควรแก่พฤติการณ์ ประมวลกฎหมายอาร์เจนตินา มาตรา 2570 ให้จ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันจะพึงมีประมวลกฎหมายสวีเดน มาตรา 722 วรรคสอง ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายตามที่ได้อาศัยไป เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์

¹ Walter Loewy, tr. The Civil Code of The German Empire, pp.227

มาตรา 719 วรรคท้าย ประมวลกฎหมายออสเตรีย มาตรา 392 กำหนดให้คืนค่าใช้จ่ายด้วย ฉะนั้นประมวลกฎหมายไทยน่าจะกำหนดให้ผู้มีสิทธิรับทรัพย์สินคืนค่าใช้จ่ายใด ๆ อันจะพึงมีตามสมควรแก่พฤติการณ์ให้แก่ผู้เก็บได้ด้วย

๒. การไต่กรรมสิทธิ์ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1325 ใ้วางหลักเกณฑ์การไต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหายไว้ โดยให้ผู้เก็บได้มีสิทธิไต่กรรมสิทธิ์แต่ต้องเป็นไปตามเรื่อง มาตรา 1325

1. เงื่อนไขในการไต่กรรมสิทธิ์ ผู้เก็บได้จะไต่กรรมสิทธิ์ต่อเมื่อ

ก) ไต่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 1323 แล้ว

ข) ผู้มีสิทธิจะรับทรัพย์สินไม่ได้ เรียกร้องภายในหนึ่งปีนับจากวันที่

เก็บได้

หลักการไต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหายนี้ หลักกฎหมายเยอรมันถือว่าเป็นการไต่กรรมสิทธิ์โดยการเข้าตีตนเองประเภทหนึ่ง การไต่กรรมสิทธิ์โดยการเข้าครอบครองประเภทแรกคือ ทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เจ้าของเจตนาสละกรรมสิทธิ์ ส่วนการไต่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหายนี้ก็เช่นเดียวกัน เพราะถือว่า " ถ้าพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ ไม่ได้มีการแจ้งความแก่เจ้าหน้าที่ถึงการที่ทรัพย์สินได้หายไป ย่อมถือว่าเป็นเจ้าของสละกรรมสิทธิ์ " ¹ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เดียวกับกฎหมายญี่ปุ่น ซึ่ง The law relative to lost article กำหนดไว้เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง ที่ประมวลกฎหมายญี่ปุ่นบัญญัติให้นำมาใช้

แต่อย่างไรก็ดีมีกฎหมายอารยันตินาไม่ได้บัญญัติให้ทรัพย์สินหายตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลผู้เก็บได้แต่อย่างใดเพียงแต่บัญญัติว่า เมื่อพ้นกำหนดหกเดือนภายหลังจากโฆษณาครั้งสุดท้ายอาจนำทรัพย์สินออกประมูลขาย แล้วผู้เก็บได้ก็ได้รับเพียงรางวัล, ถ้าสงวนทรัพย์สิน, ส่วนราคาที่เหลือตกแก่เทศบาลท้องที่ ๆ (มาตรา 2569) ถึงกระนั้นก็เป็นส่วนใหญ่ นิยมบัญญัติให้ไต่กรรมสิทธิ์ ตามเงื่อนไขดังกล่าว ต่างกันแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นขอเรียก

1

Ernest J. Schuster, The principles of German Civil Law.

(London: Stevens & Sons Ltd., 1907), pp.104

รื่องเท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายฟิลิปปินส์ใช้ 6 เดือน (มาตรา 719) เป็นระยะเวลาสั้นที่สุด ระยะเวลาที่ยาวที่สุดได้แก่ประมวลกฎหมายสวีเดน มาตรา 722 กำหนดไว้ถึงห้าปี นอกนั้นนิยมใช้ระยะเวลาเพียงหนึ่งปี เช่น ประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 973 ประมวลกฎหมายออสเตรีย มาตรา 392, ประมวลกฎหมายญี่ปุ่น มาตรา 240 " ประมวลกฎหมายสเปน มาตรา 615, ประมวลกฎหมายกัวเตมาลา มาตรา 566, ประมวลกฎหมายอุรุกวัย มาตรา 687, ประมวลกฎหมายเม็กซิโก มาตรา 8 " จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่นิยมใช้ระยะเวลาหนึ่งปี ฉะนั้นเงื่อนไขซึ่งกำหนดโดยระยะเวลาหนึ่งปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยน่าจะเหมาะสมแล้ว และน่าจะสันนิษฐานได้ว่าประเทศที่ใช้ระยะเวลาหนึ่งปีนี้คงจะถือแนว เช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมันคือถือว่าได้กรรมสิทธิ์โดยผลแห่งการครอบครอง

2. การได้กรรมสิทธิ์ในโบราณวัตถุ

หลักเกณฑ์การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในโบราณวัตถุตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้กล่าวถึงการได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหายที่ขึ้นโบราณวัตถุไว้ต่างหากจากทรัพย์สินหายโดยทั่วไป ตามมาตรา 1325 วรรคสอง กล่าวคือผู้เก็บได้ไม่มีโอกาสได้กรรมสิทธิ์ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ผู้เก็บได้มีสิทธิเพียงจะได้รับรางวัลตามอัตราที่กำหนดไว้เท่านั้น

คำว่า โบราณวัตถุ นั้นแม้จะมีคำนิยามไว้ในประมวลแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 4 บัญญัติว่า " โบราณวัตถุ " หมายความว่าสิ่งหาปริศนาที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน หรือซากสัตว์ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหาปริศนานั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปประวัติศาสตร์ หรือ โบราณคดี

มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติว่า โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ขุดหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ในที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ที่ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างเป็นเจ้าของ ไม่ว่าที่ขุดหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้จะอยู่ในกรรมสิทธิ์ หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ในตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ

ตำรวจตามประมวลวิธีพิจารณาตามอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลหนึ่งในสามแห่งถ้าของทรัพย์สินนั้น

ฉะนั้น เขาจึงอาจนำคำนิยามตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯลฯ มาใช้กับโบราณวัตถุตามมาตรา 1325 นี้ได้ เช่น เทวรูปหินอ่อนรูปนารายณ์สี่กร (คำพิพากษาฎีกา ที่ 1558/2509) พุทธรูปสมัยร้อยปีมาแล้ว เป็นต้น แต่เครื่องทองรูปพรรณโบราณอันมีลักษณะเป็นของใช้ส่วนบุคคล ไม่ใช่โบราณวัตถุ (คำพิพากษาฎีกา ที่ 705/2489) ตามมาตรา 24 มีข้อสังเกตว่าถ้าโบราณวัตถุมีพฤติการณ์แสดงว่าเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ ในขณะที่พบเห็นย่อมตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 24 ผู้เก็บได้มีสิทธิได้รับรางวัลหนึ่งในสาม มีใช้รอยละสิบ ตามมาตรา 1325¹

ทรัพย์สินที่ตกหรือทิ้งทะเลหรือทางน้ำหรือน้ำจืดอื่นใด

มาตรา 1326 บัญญัติให้ใช้บังคับตามกฎหมายแห่งการมัน

ก. ทรัพย์สินที่ตกหรือทิ้งทะเลหรือทางน้ำหรือน้ำจืดอื่นใดคืออะไร ทรัพย์สิน

ตกทะเลหรือทางน้ำ ตามกฎหมายอังกฤษเรียกว่า Flotsam ได้แก่ทรัพย์สินที่ลอยอยู่ในทะเลอันไม่ปรากฏว่า เรือมันอยู่ที่ใด แต่มีใช้ทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออัปปาง (Wreck) ทรัพย์สินประเภทนี้ตกลงไปในทะเลหรือทางน้ำโดยเจ้าของมิได้ตั้งใจสละกรรมสิทธิ์ ส่วนทรัพย์สินที่ทิ้งทะเลหรือทางน้ำ กฎหมายอังกฤษเรียกว่า Jetsam ได้แก่ทรัพย์สินที่เจ้าของโยนทิ้งทะเลเพื่อให้เรือเบาמיให้เรือจมลง Jetsam นี้ คดี Cf. Well V. The Gas-Float Whitton (1896) วินิจฉัยว่า ทรัพย์สินดังกล่าวนี้ เจ้าของไม่ต้องการสละกรรมสิทธิ์ แต่เป็นกรณีที่เจ้าของยังหวังว่าจะเอาคืนอีกถ้าพบ เพราะเป็นทรัพย์สินที่ลอยน้ำได้ หรือมีฉะนั้น เจ้าของจะผูกติดกับสิ่งทีล่อน้ำได้ และทรัพย์สินน้ำจืดอื่นใดนั้นน่าจะมีความหมายเช่นเดียวกับกฎหมายอังกฤษ เรียกว่า Wreck (คือทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออัปปาง) หมายถึงตัวเรือหรือบางส่วนของตัวเรือหรือสินค้าอื่นใดซึ่งถูกน้ำทะเลพัดขึ้นฝั่งภายหลังเรืออัปปาง และไม่มีผู้ใดตามเอาคืนซึ่งกรรมสิทธิ์กฎหมายเยอรมันเรียกว่า "Strandtrifflige Güter" ² ซึ่งมีความหมายเช่นเดียว

¹ บัญญัติ คู่บ่าว, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน หน้า 157

² Ernest J. Schuster, The Principle of German Civil Law.

(London: Stevens & Son Ltd., 1907), pp.298

กับทรัพย์สินน้ำขึ้นน้ำลงของกฎหมายไทย แต่อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่าทรัพย์สินทั้งสามชนิดนี้ ยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาอธิบายไว้ว่ามีความอย่างไร และทรัพย์สินทั้งสามชนิดนี้ความหมายอย่างไร และทรัพย์สินทั้งสามชนิดนี้ความหมายไม่เหมือนกัน แต่แนวการบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติในทำนองว่ามีความหมายคล้ายคลึงกัน

ข. กฎหมายและข้อบังคับว่าด้วยการนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1326 บัญญัติให้ใช้กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้น กล่าวคือ ถ้าเป็นทรัพย์สินทั้งทะเล ก็ต้องบังคับตามกฎหมายทะเล ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกรณีที่ผู้เก็บทรัพย์สินที่ทิ้งจากเรือ. เพื่อให้เรือไม่อัปปาง ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เก็บได้ในลำน้ำ หรือน้ำขึ้นน้ำลงภายในประเทศก็บังคับตาม พ.ร.บ. การเดินเรือในลำน้ำไทย พ.ศ. 2456 มาตรา 128 และ มาตรา 129 ดังนี้

มาตรา 128 ผู้โคพบและเก็บทรัพย์สินของในแม่น้ำอันเป็นของ ๆ คนอื่นที่หายไป เช่น ไม้ซุงหรือไม้กระดานที่เป็นของพลัดจากแพหรือเรือ หรือสิ่งของอย่างอื่น ท่านว่าต้องนำส่งยังโรงพักกองตระเวนที่ตั้งอยู่ใกล้

มาตรา 129 เมื่อมีทรัพย์สินของมาส่งไว้ตั้งนั้นกองตระเวนต้องคืนให้แก่เจ้าของหากผู้รู้จักตัว ถ้าหาเจ้าของไม่ได้ก็ให้ประกาศโฆษณาไว้ เมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนไปแล้ว ท่านว่าให้ขายทรัพย์สินของนั้นโดยวิธีขายทอดตลาด ขายได้เงินเท่าใดให้ชักไว้อวยละสิบสำหรับผู้ที่พบและเก็บสิ่งของนั้น ๆ เหลือจากนั้นให้ส่งเป็นของรัฐบาล แต่ในการที่จะคืนให้เจ้าของก็ดี หรือจะขายทอดตลาดก็ดี ท่านให้กองตระเวนสิบให้ทราบเสียก่อนว่าทรัพย์สินของนั้น ๆ จะต้องเสียภาษีศุลกากรหรือไม่¹

จะเห็นได้ว่าจาก พ.ร.บ. ดังกล่าวผู้เก็บได้ไม่มีโอกาสได้กรรมสิทธิ์เลยนอกจากจะได้เพียงรางวัล

ค. ทรัพย์สินที่จมน้ำ ในกรณีที่ พ.ร.บ. การเดินเรือในลำน้ำไทย พ.ศ. 2456 มาตรา 128 และ 129 ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว บังคับไม่ถึง ท่านอาจารย์ เสนีย์ ปราโมช ได้แสดงความคิดเห็นว่า " น่าจะมาอาศัยบังคับตามประมวลแพ่ง ๆ ว่าด้วยทรัพย์สินหายได้ โดยอนุโลม (มาตรา 4) " ² เพราะเป็นกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง แต่ถ้าเป็นของที่ตก

¹ บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน หน้า 153

² เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน หน้า 298

ทะเลหรือทางน้ำ หรือของที่โยนทิ้งทะเลหรือทางน้ำแต่ไม่ลอยไป ทรัพย์สินดังกล่าวกลับจมน้ำ และมีผู้ไปพบเข้าดังนี้จะว่ากล่าวกันอย่างไร เพราะว่าไม่เข้ากรณีทรัพย์สินอันมีค่าตาม มาตรา 1328 เพราะเป็นกรณีที่ตกน้ำแล้วเจ้าของก็หมดหวังที่จะเอาคืน ท่านอาจารย์เสนีย์ ปราโมช ได้แสดงความคิดเห็นว่า

ตามพฤติการณ์จึงเป็นของที่เข้าสละกรรมสิทธิ์แล้วตามมาตรา 1319 ชอบที่จะเก็บเอา เป็นกรรมสิทธิ์ได้ตามมาตรา 1318 แต่ถ้าเป็นของที่เจ้าของที่เขาทำตกโดยไม่รู้ตัว ไม่รู้ว่า หายไปไหน อาจต้องบังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยของหายก็ได้¹

กรณีดังกล่าวนี้ตามกฎหมายอังกฤษเรียกว่า Lagan ได้แก่ทรัพย์สินที่โยนทิ้งทะเล เพื่อมิให้เรือจมแต่ทรัพย์สินนี้ไม่ลอยน้ำเป็นทรัพย์สินที่จมลงก้นทะเล ในกฎหมายเยอรมันได้มี พระราชบัญญัติ Strandungsordnung 1874 และแก้ไขเพิ่มเติม ปี 1901 กำหนดไว้ว่า

ทรัพย์สินที่เกิดจากเรืออับปางหรือสินค้าใดที่ตกพบในท้องทะเล หรือลอยน้ำอยู่หรือทรัพย์สิน ที่ได้จากเรือที่เจ้าของสละ เป็นของเจ้าของเรือนั้น แต่เจ้าของจะต้องเสียค่ามารับ ถ้าไม่ แรงความถึงขอเท็จจริงดังกล่าวในทันที และ พ.ร.บ. นี้ให้เจ้าของวางเงินประกันค่าใช้จ่ายใด ๆ หรือชดเชยความเสียหายใด ๆ ด้วย² หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะมีบัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย เพราะจะช่วยลดปัญหาในการตีความใช้กฎหมายแก่ศาล

การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งได้โดยหรือโดยอ้อมด้วยการกระทำผิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1327 ได้บัญญัติถึงกรณีการได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งใช้ในการกระทำผิดคดีอาญา หรือทรัพย์สินที่ใช้หรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือทรัพย์สิน ที่เกี่ยวเนื่องจากการกระทำผิดโดยประการอื่น ๆ แต่ให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของแผ่นดิน มิใช่เอกชน ภายหลังจากที่โต้ส่งมอบให้แก่กรมของรัฐและเจ้าของมิได้ เรียกคืนหนึ่งปีนับแต่วันส่ง หรือในกรณีที่ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของให้

¹เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน หน้า 298

²Ernest J. Schuster, The Principles of German Civil Law.

(London: Stevens & Sons Ltd., 1907), pp. 405

ผ่อนเวลาออกเป็นห้าปี เช่น อาวุธที่ใช้แทง ปืนที่ใช้ยิง ทรัพย์สินที่ถูกลักหรือปล้นมาที่เจ้าหน้าที่ยึดมาได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องอนุโลมใช้หลักเกณฑ์ทำนองเดียวกับทรัพย์สินหาย ส่วนวรรคสองเป็นเรื่องทรัพย์สินที่เสื่อง่าย เช่น เครื่องบริโภคต่าง ๆ ให้เอาออกขายทอดตลาด แต่ต้องดำเนินการตามกรรมวิธีที่มาตรานี้กำหนด

ก. ความมุ่งหมายของกฎหมาย ท่านอาจารย์ ประมวล สุวรรณธร ได้ อธิบายว่า

เรื่องนี้เป็นเรื่องสำหรับความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ ในการที่ได้ตรวจค้นและจับยึดทรัพย์สินมาเป็นของกลางในคดีอาญาในการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ต้องเคารพต่อกฎหมายในเรื่องหลักกรรมสิทธิ์ที่จะกองกองอยู่ถาวรแก่เจ้าของตลอดไปจนกว่าจะมีกฎหมายบัญญัติเป็นอย่างอื่น ของกลางที่จับยึดมานั้นจะวางกรรมในรัฐบาลโดยรอบครอบโดยสงบโดยเปิดเผยถวายเจตนาเป็นของเจ้าของก็ไม่ได้ จึงไม่มีทางที่รัฐบาลจะไถกรรมสิทธิ์โดยอาญา ความ มาตรา 1327 จึงได้บัญญัติให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อเจ้าหน้าที่ไม่ต้องเก็บสะสมพอกชุมไวโดยไม่มีที่สิ้นสุด ถึงกระนั้นก็ยังได้คำนึงถึงสิทธิของเจ้าของที่จะเรียกเอาคืนได้ จึงให้เวลาไว้สำหรับพิสูจน์สิทธิเรียกเอาคืนได้

หลักเดียวกันนี้ตามกฎหมายอังกฤษเรียกว่า Waifs คือทรัพย์สินที่คนร้ายลักขโมยมาแล้วได้โยนทิ้งไปขณะที่เจ้าของหลบหนี เจ้าของทรัพย์สิน ทรัพย์สินชนิดนี้กฎหมายอังกฤษถือว่าเป็น Perquisite of The Crown คือตกเป็นของแผ่นดิน เช่นเดียวกับหลักกฎหมายไทยนอกจากเจ้าของจะมารับคืนไป

การไถกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมาตรา 1328 ได้บัญญัติถึงการไถกรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์อันมีค่าไว้โดยให้เป็นกรรมสิทธิ์ของแผ่นดิน

ก. สังหาริมทรัพย์อันมีค่าคืออะไร มาตรา 1328 ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นทรัพย์สินที่ซ่อนหรือฝังไว้โดยพฤติการณ์ที่ไม่มีผู้ใดคิดว่าเป็นเจ้าของได้ ตามกฎหมายอังกฤษทรัพย์สินอันมีค่า (Treasure Trove) หมายความว่าเฉพาะทองหรือเงินที่ซ่อนหรือฝังไว้ในดิน

ประมวล สุวรรณธร, ถ้าอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน หน้า 66

หรือในท้องถิ่นใดก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญาราชบัณฑิตยสถาน มาตรา 2585 ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า " อัญมณีอันมีค่าย่อมเป็นที่เข้าใจว่าเป็นทรัพย์สินใด ๆ ที่ไม่อาจหยั่งรู้ถึงเจ้าของอันแท้จริงได้ ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ได้ซ่อนหรือฝังไว้ในอสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะสร้างขึ้นแต่เก่าก่อนหรือสร้างขึ้นไม่นานนัก ยกเว้นทรัพย์สินที่พบในสุสาน หรือในที่สาธารณะที่เก็บไว้เป็นสุสานของบุคคลตาย ตามกฎหมายออสเตรเลีย มาตรา 398 " ถ้าพบทรัพย์สินอันเป็นเงิน เพชรพลอย หรือทรัพย์สินอันมีค่าอื่นใด ซึ่งได้ซ่อนไว้เป็นเวลานาน จนกระทั่งเจ้าของเดิมไม่สามารถอ้างเอาได้อีกแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวนี้เรียกว่าทรัพย์สินอันมีค่า

ตามกฎหมายไทยท่านอาจารย์ประยูร สุวรรณศรี อธิบายว่า

ต้องหมายความว่าไม่มีความฉ้อฉลประการจะเริ่มของรัฐ ซึ่งเคยมีคำเรียกกันว่า "ทรัพย์เมือง" นั้นเอง ความหมายของทรัพย์สินตามมาตรานี้ จึงน่าจะหมายถึงอสังหาริมทรัพย์ หรือที่เรียกตามภาษาอังกฤษว่า " Treasure trove "

ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 318 ได้กล่าวถึงทรัพย์สินแผ่นดิน แต่ไม่มีที่ใดอธิบายว่าทรัพย์สินแผ่นดินคืออะไร จนกระทั่งมีคำพิพากษาฎีกา ที่ 110/130 อธิบายไว้ว่าทรัพย์สินแผ่นดินแบ่งเป็น 3 ประเภท ประเภทที่ 1 ทรัพย์สินแผ่นดินที่แท้มีราคามาก เช่นแร่ พลอย ทอง เงิน ดีบุก ฯลฯ ประเภทที่ 2 ทรัพย์สินแผ่นดินอันเป็นของโบราณประเภทใดประเภทที่ 3 ทรัพย์สินแผ่นดินที่เป็นของไม่ประเภทหรือเป็นของตกฝังจมมานานหาเจ้าของมิได้ ทรัพย์สินแผ่นดินประเภทที่ 1 และ 2 ผู้ใดเก็บได้ต้องโฆษณาและนำถวาย มิฉะนั้นมีโทษตามกฎหมายประเพณีเดิม สำหรับคดีนี้ทอง 3 แท่ง เป็นของเล็กน้อยไม่ประเภท ฉะนั้นจำเลยไม่ผิดโทษยกฟ้อง ซึ่งตามฎีกานี้จะเห็นได้ว่า ทรัพย์สินแผ่นดินหมายความถึงทรัพย์สินประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 เท่านั้น

ต่อมาเมื่อบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงได้คำเรียกเสียใหม่ว่าเป็น " สังหาริมทรัพย์อันมีค่า " และวิเคราะห์ศัพท์ไว้เพื่อมิให้ถ้อยคำปะปนกับทรัพย์สินของแผ่นดิน

ประยูร สุวรรณศรี, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4

ว่าด้วยทรัพย์สิน หน้า 66

ตามมาตรา 1304 และ 1307 ซึ่งการวิเคราะห์ในวันทำให้เห็นความหมายของทรัพย์สินที่รัฐต้องการให้เป็นของแผ่นดิน

นอกจากนี้คำพิพากษาฎีกาได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1012/2462 อธิบายว่าลูกกระสุนเป็นชนิดตะกั่วหุ้ม หลักร้อยอย่าง
เก่าที่จมน้ำอยู่นาน เป็นของไม่มีค่า

คำพิพากษาฎีกาที่ 705/2489 วินิจฉัยว่าสร้อยคอและแหวนซึ่งเป็นของใช้ ของ
บุคคลธรรมดาอันไม่ใช่วัตถุโบราณหรือของมีค่าอันจะพึงถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของแผ่นดิน

ข. การได้กรรมสิทธิ์ในสังหาริมทรัพย์อันมีค่า ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ของไทย มาตรา 1328 บัญญัติให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของแผ่นดิน โดยผู้เก็บได้ไม่มี
โอกาสได้กรรมสิทธิ์ มีสิทธิเพียงได้รับรางวัลหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์เท่านั้น

เมื่อได้ตรวจกฎหมายต่างประเทศแล้ว ปรากฏว่าหลักเกณฑ์การได้กรรมสิทธิ์
แตกต่างกันไปจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเรา ซึ่งเป็นแนวเดียวกับกฎหมายอังกฤษ
ตามประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 984 บัญญัติ ถ้าผู้พบได้ครอบครองทรัพย์อันมีสิทธิได้
กรรมสิทธิ์กึ่งหนึ่ง อีกกึ่งหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์ที่เป็นสถานที่ซ่อนไว้ กฎหมาย
อาร์เจนตินา มาตรา 2584 ถ้าผู้พบพบในบ้านของตน หรือที่ดินของตนเองย่อมได้กรรมสิทธิ์
กฎหมายสวีต มาตรา 273 ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดิน กฎหมายออสเตรเลีย มาตรา
399 เป็นแนวเดียวกับกฎหมายเยอรมัน คือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้พบกึ่งหนึ่ง เป็นของเจ้าของ
ที่ดินกึ่งหนึ่ง

เมื่อเป็นเช่นนั้นน่าจะต้องพิจารณาหลักเกณฑ์กฎหมายว่ากรรมสิทธิ์กรณีให้ตกเป็น
ของแผ่นดินและกรณีให้ตกเป็นของผู้พบ หลักใดจะเหมาะสมกว่า ก่อนอื่นจะต้องยอมรับว่า
ทั้งสองความเห็นนี้เริ่มต้นจากหลักกฎหมายอันเดียวกันคือ หลักที่ว่า ทรัพย์อันมีค่านี้เป็นทรัพย์
ที่เจ้าของไม่ได้สละกรรมสิทธิ์ ครอบครองที่เจ้าของมิได้สละกรรมสิทธิ์เจ้าของยังคงมีกรรมสิทธิ์
อยู่ เพราะกรรมสิทธิ์มีลักษณะเป็นการถาวร แต่ทรัพย์สินชนิดนี้เป็นทรัพย์ที่มีพฤติการณ์ที่เจ้าของ
ไม่อาจได้พบทรัพย์ของเขาหรือไม่อาจอ้างกรรมสิทธิ์ได้ เมื่อเริ่มต้นดังนี้แล้ว ขึ้นต่อไปจึงการ

ดูว่ากรรมสิทธิ์ถาวรจะตกแก่ผู้ใด ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้พบอีกฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐ สำหรับในฝ่ายที่อ้างว่ากรรมสิทธิ์ถาวรเป็นของรัฐนั้น ท่านอาจารย์เสนีย์ ปราโมช ได้ยกเหตุผลว่า " เพราะว่าการพบผู้ใดที่ไม่มีใครจะอ้างเป็นเจ้าของ จึงต้องตกเป็นของแผ่นดิน " ¹ ส่วนฝ่ายที่อ้างว่ากรรมสิทธิ์ถาวรเป็นของผู้พบนั้น น่าจะเป็นอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายเยอรมันที่สันนิษฐานว่าทรัพย์สินมีสภาพเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ แม้ว่าทรัพย์สินนี้ค้ำตามลักษณะแห่งทรัพย์สินแล้วจะไม่ใช้ทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของก็ตาม กรณีนี้เป็นกรณอนุโลม เช่นเดียวกับกรณีทรัพย์สินหายที่ได้อีกมาแล้ว ตามกฎหมายอังกฤษ คดี Cf. *Armory v. Delamirie* (1721) ได้วินิจฉัยว่าเมื่อสังหาริมทรัพย์ได้ถูกค้นพบโดยไม่อาจเรียกร้องคืนได้เลย ย่อมเป็นความยุติธรรมดีแล้วที่จะสันนิษฐานว่าเจ้าของเดิมได้ละทิ้ง เมื่อเหตุผลทั้งสองฝ่ายแตกต่างกันอยู่อย่างนี้ เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายในแง่ที่เป็นสาเหตุแห่งการได้กรรมสิทธิ์แล้ว มีหลักกฎหมายว่า *Adversus extraneos vitiosa possessio prodesse solet* (Prior possession is a good title of ownership against all who cannot

show better) คือทรัพย์สินตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดก่อน บุคคลนั้นมีสิทธิในกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินยิ่งกว่าบุคคลอื่นซึ่งไม่อาจแสดงสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นดีกว่าตน เมื่อเป็นดังนี้ประมวลกฎหมายส่วนใหญ่จึงให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของผู้พบ แม้แต่หลักกฎหมายโรมันก็ถือหลักนี้ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การได้กรรมสิทธิ์อีกแนวหนึ่งที่แตกต่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตในพฤติการณ์ที่เปิดเผย หรือการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่นที่เขามีกรรมสิทธิ์อยู่แล้วโดยเขายินยอมโอนให้ ซึ่งตามปกติแล้วมีหลักกฎหมายว่า *Assignatus utitur jure auctoris* (An assignee is clothed with the rights of his assignor) คือ ผู้รับโอนย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับผู้โอน แต่ยังมีข้อยกเว้นให้กรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิมสลับไป และกลับได้กับบุคคลอื่น

¹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน หน้า 305

เฉพาะพฤติการณ์ที่ เช่น โดยสุจริตตั้งที่บัญญัติไว้เท่านั้น คือพฤติการณ์อื่นนอกเหนือไปจากนี้ แม้ว่าผู้กระทำจะสุจริตอย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจได้กรรมสิทธิ์ได้ ซึ่งจะได้อีกกล่าวดังนี้

ก. การได้มาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ เป็นหลักเกณฑ์ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 1329 มาตรานี้หมายถึงพฤติการณ์ที่มีโมฆียะกรรม ในการโอนทรัพย์สิน แต่ผู้รับโอนมาเป็นผู้สุจริต และโอนโดยมีค่าตอบแทน กรณีนี้ผู้รับโอน ไม่เสียสิทธิ ท่านอาจารย์บัญญัติ สุชีวะ ได้อธิบายหลักเกณฑ์ตามมาตรานี้ไว้ดังนี้

1. จะต้องมิตติกรรม 2 ครั้ง คือ มิตติกรรมระหว่างบุคคลอื่นกับผู้โอนครั้งหนึ่งก่อน แล้วจึงมิตติกรรมระหว่างผู้โอนกับผู้ใดทรัพย์สินมาอีกมิตติกรรมหนึ่ง เช่น ก.ขายรถยนต์ให้ ข. แล้วเอามาขายให้ ค.

2. นิติกรรมครั้งแรกเป็นโมฆียะ (เช่น ตามมาตรา 116, 120 และ 121) แต่ นิติกรรมครั้งหลังต้องสมบูรณ์ เช่น ก.ให้ขายรถยนต์ให้ ข. ในตัวอย่างข้างต้นเป็นผู้เยาว์และ ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม นิติกรรมจึงเป็นโมฆียะ แต่การซื้อขายรถยนต์ ระหว่าง ข. กับ ค. สมบูรณ์ตามกฎหมาย (. . .)

3. นิติกรรมครั้งหลังจะต้องกระทำโดยผู้รับโอนสุจริตและเสียค่าตอบแทน

4. นิติกรรมครั้งหลัง ต้องกระทำก่อนบอกกลางโมฆียะกรรมครั้งแรก¹

หลักกฎหมายที่เป็นสาเหตุของมาตรานี้ ท่านอาจารย์ ประมูล สุวรรณธร ได้ อธิบายว่า

โมฆียะกรรมเหล่านี้เมื่อถูกบอกกลางแล้ว ท่านให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก และใน การนี้ให้ผู้เป็นคู่กรณีใดกลับคืนยังฐานะเดิมตามบทบัญญัติในมาตรา 138 และในมาตรา 138 มีข้อความไว้ในตอนท้ายว่า " และถ้าเป็นพณิชย์จะกลับคืนเช่นนั้นใด ก็ให้ได้รับค่าเสียหาย ชดใช้ให้แทน ปัญหาต่อไปว่าอย่างไรเป็นพณิชย์ กรณีที่จะเป็นพณิชย์ได้ก็คือ เขาพฤติการณ์ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1329 นี้เอง กล่าวคือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นใดตกไปเป็นของผู้อื่น ตามมาตรานี้เสียแล้ว²

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มีดังนี้

¹บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ หน้า 157

²ประมูล สุวรรณธร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4

คำพิพากษาฎีกา ที่ 346/2480 หลอกวางให้คนวิกลจริตโอนที่ดินให้ตน แล้วเอาที่ดินนั้นไปขายให้ผู้อื่นซึ่งซื้อโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน ผู้ซื้อย่อมได้กรรมสิทธิ์ แม้จะถูกบอกกลางภายหลัง

คำพิพากษาฎีกา ที่ 1184/2493 ภริยาเอาที่ดินสินบริคตห์ไปขายโดยสามียินยอม ผู้ซื้อ ซื้อแล้วขายต่อไปอีกโดยผู้ซื้อภายหลังสุจริต ดังนั้นสามีจะขอให้เพิกถอนการซื้อขายครั้งมิได้

เมื่อได้ตรวจกฎหมายต่างประเทศแล้วปรากฏว่า กฎหมายอังกฤษ มี พ.ร.บ. Sale of Good Act, 1893 คดี White V. Davison (1911) คดี Folk V. King (1963) และ คดี Robin & Rambler Coaches V. Turner (1947) วินิจฉัยว่า ในกรณีที่ผู้ขายมีสิทธิเพียงแต่ได้มาโดยนิติกรรมอันเป็นโมฆียะ เพราะในขณะรับทรัพย์นั้นได้รับมาเนื่องจากการฉ้อโกงอันเป็นกรณีที่ไม่ถึงขนาดเป็นลักทรัพย์ และในขณะที่ทำการซื้อขาย สิทธิยังสมบูรณ์อยู่ ผู้ซื้อย่อมได้รับสิทธิถ้าผู้ซื้อสุจริตและไม่ทราบถึงความสมบูรณ์แห่งสิทธินั้น

ข. สิทธิของบุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริต ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของไทย มาตรา 1330 ได้วางหลักเกณฑ์พฤติการณ์พิเศษอีกประเภทหนึ่ง โดยกำหนดให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลผู้ซื้อมิได้เสียไปเพราะฉ้อโกงในเหตุผลนี้ก็ เพื่อให้การขายทอดตลาดในการบังคับคดีของศาล เป็นผลได้จริงจึงเป็นที่ยุติ และตามวิธีการของศาลนี้เปิดโอกาสให้เจ้าของร้องขอตทรัพย์ได้อยู่แล้ว ถ้าเจ้าของได้ดำเนินการเสียขณะนั้นตนยอมเสียสิทธิ ท่านอาจารย์บัญญัติ สู่ชีวะ ได้อธิบายหลักเกณฑ์มาตรา 1330 ไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นการขายทอดตลาดตามคำสั่งของศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย ถ้าศาลให้ขายหรือประมูลกันในระหว่างกฎหมาย ย่อมไม่ตกอยู่ในบทบัญญัติแห่งมาตรา 1330

2. ผู้ซื้อต้องสุจริต คือไม่รู้ในขณะซื้อว่าทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดนั้นเป็นของผู้อื่น มิใช่ของจำเลย หรือถูกหนตามคำพิพากษา เช่น คำพิพากษาฎีกา ที่ 875/2501 ซึ่งวินิจฉัยว่า ขายฝากบ้านไวจนหลุดเป็นสิทธิของผู้ซื้อฝากแล้วต่อมา เจ้าหนี้ของผู้ขายฝากมานำยึดขายทอดตลาด ผู้ซื้อฝากได้ไปตั้งคานก่อนเกาะไม้ ดังนั้นผู้ใดที่ซื้อไปโดยไม่รู้เช่นนี้ได้ชื่อว่าไม่สุจริต ผู้ซื้อฝากมีสิทธิขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนได้

3. ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องทำตามแบบการซื้อขายตามมาตรา 456 โดยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 132/2477, 230/2485 และ 508/2506 วินิจฉัยว่าแม้จะยังมีได้ไปจดทะเบียนการโอนต่อนักงานเจ้าหน้าที่ ก็ไม่ทำให้การซื้อขายเป็นโมฆะ ผู้ซื้อจะมีสิทธิในอสังหาริมทรัพย์นั้น (...)

4. แม้อัตราเงินจะบัญญัติว่าสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์ ฯลฯ โดยสุจริตไม่เสียไปก็ตาม แต่ผู้ซื้อก็ได้สิทธิไปเท่าที่จำเลย หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ตามกฎหมายเท่านั้น ฉะนั้นเมื่อทรัพย์นั้นติดจำนองแม้จะไม่ปรากฏในสำเนาโฉนดผู้ซื้อจากการขายทอดตลาดก็ต้องผูกพันในการจำนองนั้นด้วย ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 823/2487 ซึ่งวินิจฉัยว่า ที่ดินจำนองถูกศาลยึดและขายทอดตลาดโดยผู้รับจำนองมิได้เกี่ยวของรองขอแต่อย่างใด การจำนองก็ยังคงติดไปกับทรัพย์ การที่ผู้รับจำนองไม่รองขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 และแม้ศาลกับผู้ซื้อจะไม่รูว่ามีจำนอง เพราะเจ้าหน้าที่คัดสำเนาโฉนดขาดไป การจำนองก็ยังคงติดทรัพย์นั้นไป

5. ผู้ซื้อโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลย่อมได้สิทธิโดยไม่ได้ฟ้องหรือเรียกผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นมาเป็นคู่ความก่อน ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 1571/2508 ซึ่งวินิจฉัยว่า โจทก์ที่ซื้อที่ดินได้จากการขายทอดตลาดของศาลโดยสุจริต ย่อมอยู่ในฐานะจดทะเบียนสิทธิเป็นของตนเอง แม้หลักฐานทางทะเบียนจะปรากฏว่ามีเจ้าของจำเลยก็ตาม โจทก์ก็ไม่จำเป็นต้องฟ้อง หรือเรียกบุคคลที่มีชื่อทางทะเบียนมาเป็นคู่ความก่อน

6. มาตรการอยู่ในข่ายบังคับแห่งมาตรา 1305 และ 1307 ด้วย ฉะนั้น ถ้าทรัพย์ที่ขายทอดตลาดเป็นทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน ก็ไม่มีทางใดกรรมสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 149/2485) หรือถ้าเป็นทรัพย์สินที่โอนกันมิได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้ออน เช่น ที่ธรณีสงฆ์ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505) ผู้ซื้อก็ไม่ใดกรรมสิทธิ์เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 433/2503)

7. ถ้าทรัพย์สินที่ซื้อจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งของศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นที่ดินที่ไม่มีหนังสือสำคัญและยังมิได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่าทำประโยชน์แล้ว โดยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 1270/2509 วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ว่า ศาลจะบังคับให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนโอนให้ผู้ซื้อมิได้ เพราะมาตรา 1330 เพียงแต่บัญญัติรับรองสิทธิของผู้ซื้อโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลว่ามีเสียไป ถึงแม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมีเจ้าของจำเลย หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้นซึ่งเป็นคุณละเมิดเรื่องกับเรื่องจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม อันคงดำเนินการตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และประมวลกฎหมายที่ดิน¹

¹บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ หน้า 159

ก. สิทธิของบุคคลผู้ได้เงินตรามาโดยสุจริต เป็นกรณีที่ประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติไว้ใน มาตรา 1331 ทานอาจารย์ ประมวล สุวรรณศรี
อธิบายไว้ดังนี้

มาตรานี้บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองสิ่งหาทรัพย์ชนิดเดียวคือ เงินตรา เพื่อให้ได้หมุนเวียน
ชำระหนี้กันได้ตามกฎหมาย โดยผู้รับโอนเงินตราจะต้องไม่หากระแวงว่าผู้นั้นจะคงมีกรรม
สิทธิอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งคือกฎหมายประสงค์ให้ผู้ใดได้รับเงินตรามาโดยสุจริตแล้ว บุคคลอื่น
จะมากล่าวอ้างว่าตนมีสิทธิดีกว่าไม่ได้

ตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 เงินตราได้แก่เหรียญกษาปณ์และธนบัตร
ซึ่งเป็นเงินตราที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

กฎหมายอังกฤษ กล่าวถึงเรื่องนี้ได้แก่ คดี Moss V. Hancock (1899)
เงินตราและสิ่งที่เป็นสื่อกลางในทางการค้า ไม่ใช่หมายถึงเหรียญที่สร้างขึ้นในลักษณะ
ประสงค์ใช้เป็นวัตถุอย่างหนึ่ง

ง. สิทธิของบุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยสุจริตในการขายทอดตลาดหรือใน
ท้องตลาดหรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ได้แก่กรณีตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ของไทย มาตรา 1332 เป็นการซื้อโดยสุจริตจากการขายทอดตลาด ในท้องตลาดหรือจาก
พ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น กฎหมายกำหนดว่าไม่ต้องคืนทรัพย์สิน เว้นแต่เจ้าของจะขอใช้ราคา
ซึ่งแยกได้ 3 กรณีคือ

1) เป็นการซื้อจากการขายทอดตลาด หมายถึงการขายโดยการขาย
ทอดตลาด โดยเปิดเผยตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา
509 ถึง 517 และมีใช้กรณีเป็นการขายทอดตลาดตามคำสั่งของศาล หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์
ทรัพย์ เพราะกรณีนี้เป็นกรณีของมาตรา 1331

2) เป็นการซื้อจากการขายในท้องตลาด ทานอาจารย์ บัญญัติ สุขีจะ
อธิบายคำว่าท้องตลาด ไว้ดังนี้

ประมวล สุวรรณศรี, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4
वादวยทรัพย์ หน้า 72

คำว่าท้องตลาดหมายถึงสถานที่ซึ่งเขามีสินค้าไว้เสนอขายแก่ประชาชนทั่วไปโดยปกติ (คำพิพากษาฎีกาที่ 847/2486) หรือหมายถึงที่ชุมนุมแห่งการค้า (คำพิพากษาฎีกาที่ 907/2490 และ 184/2508) แต่การซื้อสินค้าจากท้องตลาดที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1332 นี้ ต้องคู่ประเภทสินค้าของท้องตลาดประกอบด้วย เช่น ผานที่ขายเครื่องทอง, เพชรพลอย ย่อมเป็นท้องตลาดสำหรับการซื้อขายทอง เพชร พลอย มิใช่ท้องตลาดสำหรับการขายปิ่น (...) และการซื้อขายในท้องตลาดเช่นนี้จะต้องเป็นการซื้อขายตามปกติ เช่น อย่างบุคคลธรรมดาซื้อกันมิใช่แอบซ่อนกันซื้อขาย ทั้งต้องเป็นการซื้อขายกันในเวลาที่มีการซื้อขายกันตามปกติด้วย มิใช่ซื้อขายกันในยามวิกาล¹

คำพิพากษาฎีกาที่ 847/2486 การซื้อน้ำมันมะพร้าวจากผู้ให้นำมาขายยังสำนักงานของจำเลย มิใช่เป็นการซื้อขายกันในท้องตลาด

คำพิพากษาฎีกาที่ 350/2506 ร้านค้าทองคำทำการค้าสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย แต่ขายส่งมิได้ขายปลีก และรับซื้อสลากที่ถูกรางวัลด้วย โดยซื้อจากเอกชนผู้นำมาขายเป็นราย ๆ ไป ทั้งไม่ได้ความชี้ว่าร้านค้านั้นตั้งอยู่ที่ชุมนุมการค้า ดังนั้นไม่พอที่จะรับฟังว่าร้านค้านั้นอยู่ในท้องตลาดตามมาตรา 1332 การที่ร้านค้านั้นรับซื้อสลากจากผู้นำมาขายไม่เรียกว่าซื้อในท้องตลาด

คำพิพากษาฎีกาที่ 655/2510 การซื้อขายรถยนต์ แม้จะได้กระทำในกองทะเบียนกรมตำรวจโดยมีการตรวจสอบ กระทำโดยสุจริตและเปิดเผยก็ตาม ก็มิใช่เป็นการซื้อขายในท้องตลาด

การซื้อขายในท้องตลาดตามกฎหมายอังกฤษเรียกว่า Market overt มีหลักเกณฑ์ตามที่ปรากฏในคดีต่าง ๆ ดังนี้

คดี Att.Gen. V. Horner (1883) คดี Goldsmid V. G.E. Ry (1884)
คดี Manchester V. Lyons (1882) คดี Bishops Gate Motor Finance Corporation V. Transport Brakes Ltd. (1949) การค้าขายในท้องตลาดซึ่งขายของชนิดนั้น และผู้ซื้อกระทำการโดยสุจริต และใน Sale of Good Act, 1893

¹ เสนีย์ ปราโมช ม.ร.ว. กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน หน้า 164

ระบุว่าจะต้องไม่รู้ว่าผู้ชายไม่มีสิทธิเช่นนั้น ในคดี *Hargrave v. Spink, Supra Per Will, J (1931)* และคดี *Ardath Tobacco Co. v Ocker (1931)* วินิจฉัยว่า ธรรมเนียมประเพณีใช้เฉพาะการขายสังหาริมทรัพย์โดยผู้ดูแลร้าน และมีใช้เป็นการขายให้ผู้ดูแลร้านเสียเอง¹

3) เป็นการซื้อจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น ท่านอาจารย์ประมุข สุวรรณศร ได้อธิบายคำว่าพ่อค้าไว้ดังนี้

คำว่าพ่อค้าในที่นี้ย่อมต้องหมายถึงบุคคลที่แสดงตนต่อสาธารณะชนว่าตนเป็นผู้ทำการประกอบอาชีพในทางซื้อขายโดยยึดเอากิจการถายขายนั้นเป็นปกติธุระ ฉะนั้นผู้ที่ไปซื้อทรัพย์สินใดมาเพื่อขายครั้งหนึ่งครั้งเดียว จึงยังหาได้ชื่อว่าเป็นพ่อค้าไม่²

คำพิพากษาฎีกาที่ 1257/2480 ซื้อไม้จากพ่อค้าที่เคยค้าขายติดต่อกันมาโดยสุจริตและเปิดเผย แม้ไม้นั้นผู้ชายจะได้อาจมาจากกระทู้ผิด หรือศาลพิพากษาให้รับแล้วก็ดี ผู้ซื้อก็ไม่จำเป็นต้องคืนไม้ให้เจ้าของ (เว้นแต่จะชดใช้ราคา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 706/2492 ตั้งร้านขายของชำและรับเครื่องทองรูปพรรณจากร้านที่ขายทองไปจำหน่ายบ้าง ขายทองรูปพรรณของตนเองบ้างเป็นอาจินตลอคมา 10 ปีแล้ว ถือว่าเป็นผู้ค้าทองรูปพรรณแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 680/2510 ซื้อรถจักรยานจากผู้ที่ตั้งร้านค้าขายรถประเภทเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นพ่อค้าชนิดนั้น แม้ปรากฏว่าราคาเงินที่ซื้อ ผู้ขายผิดสัญญาเข้าซื้อกับเจ้าของเดิม ผู้ซื้อก็ยังไม่มีสิทธิที่จะคืนรถให้แก่เจ้าของเดิม เว้นแต่เจ้าของเดิมจะชดใช้ราคา

คำว่าผู้ซื้อทรัพย์สิน ท่านอาจารย์ บัญญัติ สุชีวะ ได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

คำว่าผู้ซื้อทรัพย์สิน ตามมาตรา 1332 ย่อมหมายความรวมถึงผู้ซื้อทรัพย์สิน ซึ่งได้ชำระค่าเข้าซื้อครบถ้วนแล้วด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 11030/2507) แต่ย่อมจะไม่หมายความถึงผู้เข้าซื้อที่ยังชำระค่าเข้าซื้อไม่ครบถ้วน

¹

R. H. Kersley, Goodeve's Modern Law of personal Property. 9th ed., (London: Sweet & Maxwell Ltd., 1949), pp 97

²

ประมุข สุวรรณศร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ภาวะทรัพย์สิน หน้า 74

³บัญญัติ

สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน หน้า 166

กล่าวราคาซื้อขายนั้น ท่านอาจารย์ บัญญัติ สุชีวะ ได้อธิบายไว้ดังนี้

ราคาซื้อขายนั้นหมายถึงราคาของผู้ซื้อได้ซื้อมาใช้ราคาของทรัพย์สิน เพราะทรัพย์สินอาจราคาสูง แต่ซื้อมาในราคาถูกหรือทรัพย์สินนี้อาจมีราคาถูก แต่ซื้อมาในราคาสูงกว่าราคาของทรัพย์สินก็ได้ แต่ที่มีปัญหาาคิดคือสลากกินแบ่งของรัฐบาล เจ้าของที่แท้จริงจะใช้เพียงราคาสลากหรือรางวัลที่ถูกรางวัล ตามคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยมาแล้ว มักเป็นเรื่องที่ผู้ซื้อนำสลากไปรับรางวัลแล้ว แล้วเจ้าของสลากอันแท้จริงจึงมาฟ้อง เรียกรางวัลโดยมิได้เสนอจะชดใช้ราคาสลากให้ ศาลจึงพิพากษาขายฟ้อง ผลก็เท่ากับผู้ซื้อสลากโดยสุจริตได้เงินรางวัลไป แต่ถาพิเคราะห์ตามตัวบทแล้ว เจ้าของน่าจะชดใช้เพียงราคาสลากเท่านั้น¹

ข้อสังเกต มาตรการ 1332 มิได้บัญญัติให้ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์เพียงแต่ให้ผู้ซื้อมีสิทธิยึดไว้จนกว่าจะได้ชดใช้ราคา ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 1275/2493 ซึ่งวินิจฉัยว่าสิ่งของที่คนร้ายลักมาขายไว้ในที่แห่งหนึ่ง แม้ร้านนั้นจะไม่อยู่ในท้องตลาดก็ดี เมื่อผู้ซื้อได้ซื้อของสิ่งนั้นจากร้านนั้นโดยสุจริต แล้วขายต่อไปโดยสุจริต ดังนี้เรียกว่าผู้ซื้อทำละเมิดเจ้าของทรัพย์สินมิได้ การที่ผู้ซื้อรับซื้อสิ่งของนั้นจากร้านซึ่งไม่ได้อยู่ในท้องตลาด ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงอยู่ในความครอบครองของผู้ซื้อ กฎหมายให้เจ้าของใช้สิทธิติดตามเรียกเอาคืนได้โดยไม่ต้องใช้ราคา แต่ผู้ซื้อซื้อโดยสุจริตและขายต่อไปโดยสุจริต ทรัพย์สินนั้นจึงมิได้อยู่ในความครอบครองของผู้ซื้อ แล้วเจ้าของจะเรียกให้ผู้ซื้อชดใช้ราคาของนั้นให้คืนมิได้

หลักกฎหมายที่มีผลเท่านั้น เดียวกัน หลักเกณฑ์เรื่องการได้สิทธิโดยสุจริตจากพฤติการณ์พิเศษ ตามมาตรา 1329 ถึง มาตรา 1332 นี้ ตามตัวบทแล้วมิใช่หลักเกณฑ์การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ หากแต่เป็นพฤติการณ์พิเศษที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่ได้ทรัพย์สินมาตามกรณีมาตราต่าง ๆ ดังกล่าวเสียสิทธิไป หลักเกณฑ์ของกลุ่มมาตรานี้เกิดจากหลักมูลฐานที่ว่า ผู้เป็นเจ้าของหรือตัวแทนหรือผู้มีอำนาจจำหน่ายโอน เช่น ผู้รับมรดก เท่านั้น มีอำนาจโอนไปยังกรรมสิทธิ์ ซึ่งจะเป็ผลให้ผู้รับโอนได้กรรมสิทธิ์ไปโดยสมบูรณ์ และหลักกฎหมายดังกล่าวประกอบกับหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนแล้วย่อมมีผลว่าเมื่อบุคคลอื่นมิใช่เจ้าของหรือตัวแทน หรือผู้มีอำนาจจำหน่ายโอนกระทำการ

โอนแล้ว ผู้รับโอนไม่มีโอกาสจะได้กรรมสิทธิ์เลย ด้วยเหตุนี้กลุ่มมาตรานี้จึงไม่อาจบัญญัติลงไปว่าเป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ เมื่อเป็นดังนี้แล้วประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีความจำเป็นจะต้องบัญญัติกลุ่มมาตรานี้ไว้ เพราะเป็นการคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต มิฉะนั้นแล้วผู้เป็นเจ้าของจะต้องไปซื้ออำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1336 ติดตามเอาคืนทรัพย์สินของตนไป

เมื่อได้ตรวจสอบกฎหมายต่างประเทศแล้วปรากฏตามตำรากฎหมายเยอรมัน ดังนี้

หลักกฎหมายโรมันและหลักกฎหมายอังกฤษที่ว่า *Nemo plus juris transferre potest quam ipse* ก็คือหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ประมวลกฎหมายเยอรมันมิได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายเยอรมัน เกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินแต่อย่างใดและหลักกฎหมายซึ่งจะได้อธิบายต่อไปนี้เป็นหลักที่ประมวลกฎหมายต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายฝรั่งเศส, และประมวลกฎหมายเยอรมัน ยอมรับหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะต้องยอมรับและเชื่อในความสุจริตของบุคคล ฉะนั้นจะต้องยอมรับข้อสันนิษฐานที่ว่าบุคคลใดครอบครองทรัพย์สินโดยชอบถือว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้าของ, ยอมได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ เป็นเหตุให้ผู้รับโอนได้มาซึ่งสิทธิครอบครองอันจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจตนาของเจ้าของอันแท้จริง หลักเกณฑ์อันนี้ได้เสนอโดยนักนิติศาสตร์ชาวเยอรมันชื่อ *Gutgläubiger Bigentumserwerb*, และหลักเกณฑ์อันนี้เป็นที่ยอมรับต่อประมวลกฎหมายสมัยใหม่เป็นอันมาก ซึ่งยอมรับมากกว่าหลักกฎหมายอังกฤษที่เรียกว่า "*Market overt*" (คือการซื้อของในท้องตลาด) แต่จะต้องสังเกตว่าหลักนี้ใช้เฉพาะกรณีการได้กรรมสิทธิ์โดยการตกลงกัน ไม่ใช่กับวิธีได้มาโดยทางมรดกและใช้สำหรับทรัพย์สินไม่ได้นิยามความรวมถึงสิทธิเรียกร้องด้วยตามที่บัญญัติในมาตรา 932 (1) (...) หลักเกณฑ์นี้ประกอบด้วยข้อพิจารณาดังนี้

1. ตามมาตรา 932 ให้ใช้เฉพาะสำหรับทรัพย์สิน (...)

2. คำจำกัดความของคำว่าไม่สุจริตบัญญัติไว้ในมาตรา 932 (1) ว่า " ผู้ซื้อ (ผู้รับโอน) ยอมไม่สุจริตถ้าใคร หรือไม่รู้โดยที่ปราศจากความระมัดระวังความสมควรว่าทรัพย์สินนั้นมีใช่เป็นของผู้อื่น (ผู้รับโอน) " ความหมายที่ตรงกันข้ามกับข้อความนี้คือยอมหมายถึงการกระทำโดยสุจริต ฉะนั้นหากพิสูจน์ได้ว่าไม่สุจริตการได้กรรมสิทธิ์ก็ไม่อาจจะเรียกร้องได้ ความไม่สุจริตบางทีก็ตรงกับการซื้อขายในราคาต่ำกว่าปกติ หรือภายใต้พฤติการณ์ที่ควรสงสัยหรือข้อพิรุธ คำว่าสุจริตมีความหมายว่า เป็นการเชื่อว่าเป็นผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น (...)

3. การไต่ถามโดยสุจริตนั้นย่อมต้องหมายถึงผู้รับโอน (ผู้ซื้อ) ต้องได้การครอบครอง (...) ตามมาตรา 932 (1) วรรคสอง 933 และ 934 แห่งประมวลกฎหมายเยอรมัน (...)

4. หลักเดียวกันนี้ใช้กับกรณีที่เชื่อว่าทรัพย์สินนั้นมิได้อยู่ในสิทธิของบุคคลที่สาม เช่น จำนำ สิทธิเกี่ยวกับบุคคลที่เชื่อ เช่น นนโคกรรมสิทธิ์มาจากเจ้าของโดยการทำความตกลงกันและได้มีการส่งมอบทรัพย์สิน ย่อมโคกรรมสิทธิ์ (มาตรา 936)

5. ขอยกเว้นอันสำคัญเกี่ยวกับการโคกรรมสิทธิ์กรณีกระทำโดยสุจริตนี้ เป็นกรณีตามมาตรา 935 (...) คือกรณีทรัพย์สินหาย หรือเสียการครอบครองโดยเจ้าของมิได้ตั้งใจ (Abhandenkommen)

ในกรณีที่ตามมาตรา 935 บังคับเจ้าของสามารถจะเอาคืนจากบุคคลที่สามได้โดยมิต้องชดใช้ค่าเสียหายแต่อย่างใดที่บุคคลที่สามได้จ่ายไป แม้กระทั่งค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่บุคคลที่สามได้เสียไปจากการบำรุงรักษาและทำให้ทรัพย์สินนั้นมีค่าขึ้น ขอยกเว้นที่สำคัญที่สุดคือกรณีตามมาตรา 935 (2) ซึ่งเป็นขอยกเว้นของขอยกเว้น คือกรณีที่เงินตราหรือทรัพย์สินที่วางประกันไว้กับเจ้านั้นหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาจากการประมุขขาย แม้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นจะเป็นทรัพย์สินหาย หรือเป็นทรัพย์สินหลุดจากการครอบครองจากเจ้าของมิได้ตั้งใจใด ๆ¹

ท่านแอสลอนดกล่าวว่ายังทางคอนติเนนต์ เช่น ประมวลกฎหมายแห่งฝรั่งเศสมาตรา 2279 วางหลักว่า ผู้ถือทรัพย์สินของอาจโอนมาแก่ผู้รับโอน หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า เจ้าของไม่มีสิทธิที่จะติดตามสังหาริมทรัพย์ของตนมาจากบุคคลที่สาม ถ้าเขาได้รับทรัพย์สินนั้นไว้โดยสุจริต แต่อย่างไรก็ดีหลักอันนี้มีขอยกเว้นสำคัญอยู่ที่ว่าทรัพย์สินนั้นต้องมีสิ่งที่ถูกลักขโมยมา คือพูดได้เป็นการทั่วไปว่า หลักนี้ใช้เฉพาะทรัพย์สินที่เจ้าของสมัครมอบความครอบครองทรัพย์สินให้แก่บุคคลอื่น เช่น ผู้รับจำนำของ ผู้ยืมของ ผู้รับฝากหรือตัวแทนอื่น ซึ่งจำหน่วยของนั้นให้แก่บุคคลที่สามไปด้วยความละเมียด และท่านแอสลอนดมีความมีกฎหมายทำนองนี้อยู่ในประมวลกฎหมายแห่งเยอรมัน มาตรา 932 - 934 และประมวลกฎหมายแห่งอิตาลีเลียน มาตรา 707 - 708²

จากหลักกฎหมายดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าการโคกรรมสิทธิ์จากการที่ผู้รับโอนเป็น

1

E.J.Cohn, Manual of German Law. (N.Y.: Oceana Publications Inc., 1968), pp. 182 - 183

²นิติศาสตร์ในศาล, พระยา คำสอนกฎหมายฉบับพระพิชัย (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยเกษม, 2471) หน้า 92 - 93

ผู้สุจริตนี้มี 2 แนว แนวแรกเป็นไปตามแนวกฎหมายอังกฤษ คือหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน แนวที่สองเป็นไปตามหลักกฎหมายเยอรมันซึ่งถือตามหลักสมมติฐานที่ว่าผู้ครอบครองทรัพย์สินถือว่าเป็นผู้มีสิทธิเช่นอย่างเจ้าของ จึงน่าจะได้พิจารณาต่อไปว่าหลักทั้งสองนี้ หลักใดจะเหมาะสมกว่า ซึ่งเมื่อพิจารณาว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ จากหลักกฎหมายอังกฤษดังกล่าวยังมีข้อที่**จะท้วงติงโต้แย้งกล่าวคือ**

1. ไม่สามารถจะบัญญัติลงไปได้โดยตรงว่าเป็นการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ เพราะผู้โอนมิใช่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ กฎหมายบัญญัติได้แต่เพียงว่าผู้รับโอนไม่เสียสิทธิไป ซึ่งการไม่เสียสิทธินี้ความจริงผลก็คือได้กรรมสิทธิ์นั่นเอง
2. จากแนวการบัญญัติกฎหมาย เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนี้ดูไปทำนองที่ว่าเป็นการลดอำนาจของผู้มีกรรมสิทธิ์ในการติดตามเอาคืนทรัพย์สินของตน ตามมาตรา 1336 ทั้ง ๆ ที่ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดลงไปแน่ชัดว่ากรรมสิทธิ์ของตนได้โอนไปแล้ว จึงน่าจะทำให้ผู้ศึกษาสับสนไปบ้าง

จากข้อท้วงติงดังกล่าวนี้ น่าจะเห็นได้ว่าแนวที่เรานำมาใช้ น่าจะผิดพลาดไปบ้าง แต่อย่างไรก็ดีทั้งสองแนวนี้ผลที่ต้องการคือคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริตนั่นเอง อันเป็นจุดมุ่งหมายหลักจะต้องมีปรากฏในประมวลกฎหมาย เป็นแต่เพียงทางเลือกในการนำหลักกฎหมายใดมาใช้เท่านั้นเอง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย